

1888

NINA Rapport

Småviltjegere bosatt i Finnmark

En studie av jaktutøvelse og holdninger til småviltforvaltning

Oddgeir Andersen

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på engelsk, som NINA Report.

NINA Temahefte

Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. Heftene har vanligvis en populærvitenskapelig form med vekt på illustrasjoner. NINA Temahefte kan også utgis på engelsk, som NINA Special Report.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine forskningsresultater i internasjonale vitenskapelige journaler og i populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Småviltjegere bosatt i Finnmark

En studie av jaktutøvelse og holdninger til småviltforvaltning

Oddgeir Andersen

Andersen, O. 2020. Småviltjegere bosatt i Finnmark. En studie av jaktutøvelse og holdninger til småviltforvaltning. NINA Rapport 1888. Norsk institutt for naturforskning.

Lillehammer, oktober 2020

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-4661-3

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Stine Rybråten

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Jon Museth (sign.)

OPPDRAKSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Finnmarkseiendommen Finnmarkkuopmodat (FeFo)

OPPDRAKSGIVERS REFERANSE

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Einar Johannes Asbjørnsen og Christina Bjørkli

FORSIDEBILDE

Rypejakt i Finnmark © Christina Gjertsen

NØKKELOD

- Finnmark
- Småvilt
- Rypejakt
- Spørreundersøkelse
- Viltforvaltning

KEY WORDS

- Finnmark county
- Small game
- Ptarmigan
- Hunting
- Survey
- Wildlife management

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor
Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo
Sognsveien 68
0855 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø
Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer
Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen
Thormøhlens gate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Andersen, O. 2020. Småviltjegere bosatt i Finnmark. En studie av jaktutøvelse og holdninger til småviltforvaltning. NINA Rapport 1888. Norsk institutt for naturforskning.

Finnmarkseiendommen Finnmárkkuopmodat (FeFo) gjennomførte våren 2020 en spørreundersøkelse blant småviltjegere bosatt i Finnmark. Undersøkelsens ga 1987 svar, tilsvarende 57% av alle småviltjegere bosatt i Finnmark. Representativiteten til undersøkelsen vurderes som meget god.

Hovedhensikten med undersøkelsen var å få mer kunnskap om småviltjegerne i Finnmark, og vurdere om det var klare og entydige mønstre som pekte seg ut, spesielt i forhold til samisk bruk.

Oppsummert viser undersøkelsen at samiske og ikke-samiske jegere stort sett er svært like i sin utøvelse av småviltjakt. Naturopplevelser, rekreasjon og avkobling er de viktigste motivatorene for småviltjakt blant både samiske og ikke-samiske jegere, mens matauk og felling av flest mulig fugl er de verdien som er minst viktige. Mataukmotiv og det å kunne jakte i de samme områdene hvert år, helst uten å møte så mange andre jegere, står noe sterkere hos de samiske, mens det sosiale og opplevelsesaspektet står noe sterkere hos de ikke-samiske. Disse forskjellene gjenspeiler seg delvis også blant de som bor innenfor og utenfor det samiske språkforvaltningsområdet.

Andelen som oppgir å huske å aktivere jaktkortet og rapportere inn fangst er på om lag 80%. Det var en statistisk sikker lavere oppgitt aktiverings- og rapporteringsgrad blant de som bodde innenfor det samiske språkforvaltningsområdet enn de som bodde utenfor.

Det var omtrent like andeler småviltjegere som jaktet med hund som uten hund. Når det gjaldt andelen av jegere som bruker hund til småviltjakt så var det ingen forskjell mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere. De samiske mente likevel i større grad enn ikke-samiske småviltjegere at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller sauene.

De fleste småviltjegerne, både blant samiske og ikke-samiske jegere, ville ha de samme jakttidene som er i dag. Samtidig var det en noe større andel samiske enn ikke-samiske som mente at jaktstart burde være minst 10 dager senere enn i dag, og avsluttes i midten av mars, slik den gjør i dag. De samiske ønsket også en noe høyere sesongkvote enn de ikke-samiske småviltjegerne, men forskjellen var i praksis liten. Undersøkelsen viste at snarefangst står noe sterkere blant samiske småviltjegere og de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet. Det var også en høyere andel samiske som oppga å jakte etter jul. Omfanget av snarefangst viser seg å være svært lite og det kan synes som om det er andre motiver enn økonomi som opprettholder aktiviteten.

Under et (hypotetisk) bunnår i rypebestanden, mens det fortsatt var åpent for jakt, ville omtrent 2 av 3 jegere skutt færre ryper. Halvparten ville lagt ned mindre innsats i rypejakta. Det var omtrent like store andeler (ca. 40%) som svarte at de ville spart enkeltfugl og kun skutt på rypekull eller å jakte færre dager. Om lag 25% svarte at de ville økt jaktinnsatsen på smårovilt. De samiske ønsket en noe høyere sesongkvote (24 ryper), enn de ikke-samiske småviltjegerne (21 ryper), men forskjellen var i praksis liten. Det var ikke gjort skille på li- og fjellryper i spørsmålstillingen i undersøkelsen.

Småviltjegere bosatt i Finnmark jakter mest i nærområdene til eget hjem, typisk 40-50 km reiseavstand og de overnatter lite på lokale overnattingsbedrifter. De lokaløkonomiske ringvirkningene fra småviltjakten til bosatte i Finnmark synes derfor å være svært små.

Over halvparten av deltakerne i undersøkelsen bodde i det som her er definert som bykommuner. I undersøkelsen var det 16% som oppga at de følte seg som samiske, mens 10 % oppga at de følte seg kvenske. Aldersfordelingen fulgte stort sett fordelingen i jegerregisteret, men

andelen jegere under 20 år var betydelig lavere i Finnmark enn i landet ellers. Denne utviklingen bør følges med på i de nærmeste årene, i tilfelle dette er et tegn på sviktende rekruttering av jegere bosatt i Finnmark.

Oddgeir Andersen, Norsk institutt for naturforskning (NINA), avdeling for naturbruk, Vormstuvegen 40, 2624 Lillehammer, oan@nina.no.

Innhold

1 Innledning	7
2 Metode	8
2.1 Datainnsamling	8
2.2 Representativitet.....	8
2.3 Segmentering	9
2.4 Korrigering av spørsmål om sesongkvote	10
2.5 Analyser	10
3 Resultater	11
3.1 Om jaktopplevelsen og motiver for å drive småviltjakt.....	11
3.2 Holdninger til bruk av hund ved småviltjakt på Finnmarkseiendommen og mulige reguleringer av bruk av hund.....	15
3.3 Når i sesongen jaktes det rype?.....	17
3.4 Om snarefangst av ryper.....	18
3.5 Jakttider og sesongkvoter.....	22
3.6 Jaktinnsats og rapportering av fangst	24
3.7 Om «hvitypejakt»	25
3.8 Andre arter som det jaktes på	26
3.9 Jaktturenes varighet og overnattingsform	27
3.10 Om jaktutøvelsen, reiseavstander og valg av jaktområde	29
3.11 Jegerttetthet.....	33
3.12 Holdninger til fangstreguleringer og adferd i et «bunnår».....	33
3.13 Bakgrunnsinformasjon om de som har svart på undersøkelsen.....	36
4 Oppsummering og diskusjon	39
5 Referanser	39

Forord

Undersøkelsen er gjort på oppdrag av Finnmarkseiendommen Finnmárkkuopmodat (FeFo). Formålet har vært å skaffe mer kunnskap om jaktutøvelse og holdninger innen småviltjakt, -fangst og -forvaltning blant bosatte i Finnmark, med et særlig fokus på samisk bruk. Spørreskjemaet er utarbeidet av FeFo og forfatteren. Datainnsamlingen er gjort av FeFo, mens forfatteren har analysert datagrunnlaget. Jeg håper resultatene kan bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag om småviltjegere bosatt i Finnmark.

Lillehammer, oktober 2020

Oddgeir Andersen

1 Innledning

Forvaltning av småvilt handler mest om forvaltning av mennesker og hvordan man utnytter småviltressursene. Tidligere var småviltjakten nærmest uregulert, mens i dag er småviltjakten i stor grad regulert. Reguleringer gjøres for å sikre høstbare bestander i fremtiden og er i tråd med formålet og prinsippene som er angitt i Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Småviltjakt i Finnmark har betydd mye for mange i lang tid. Lokalbefolkningen har siden «tidenes morgen» jaktet og fangstet ryer i Finnmark, og for bosatte i resten av Norge har Finnmark lenge vært en attraktiv jaktdestinasjon. Mens antallet bosatte i Finnmark som har jaktet/fangstet (i moderne tid) har ligget på omkring 3 000 hvert år, har antallet tilreisende vært mer varierende. Fram til omkring år 2000 varierte antallet mellom 1 000 - 2 000 jegere, men etter år 2000 økte denne gruppen kraftig, og i 2006 var det nær 5 000 tilreisende jegere på jakt i Finnmark. Fra 2006 og fram til i dag har antallet tilreisende gått noe ned, men tallet er fortsatt varierende mellom år og høyere enn det var før år 2000 (Einar Asbjørnsen, pers. medd.). Lirypejakt med stående fuglehund er den mest populære jaktformen blant tilreisende jegere på småviltjakt i Finnmark.

I 2005 ble Finnmarksloven (FL) vedtatt i Stortinget og loven trådte i kraft 1. juli 2006. Lovens formål er «å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte, til beste for innbyggerne i Finnmark og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv». Finnmarksloven gir alle bosatte i Finnmark like rettigheter uavhengig av etnisk bakgrunn og alle som bor i Finnmark har rett til å jakte og fangste småvilt (FL §23).

Personer bosatt utenfor Finnmark er også sikret adgang til småviltjakt og -fangst gjennom Finnmarksloven (FL §25). Ved innskrenkninger i utnyttelsen av de fornybare ressursene på Finnmarkseiendommen, skal det tas rimelig hensyn til de ulike brukergruppenes bruk av ressursen.

I 2006 ble Finnmarkseiendommen Finnmárkkuopmodat (FeFo) etablert som forvaltningsorgan for det arealet som omfattes av Finnmarksloven. FeFo forvalter 95 prosent av grunnen i Finnmark og er landets nest største grunneier. FeFo har utarbeidet og ved flere anledninger revidert retningslinjer (sist vedtatt 27. juni 2018) for småviltjakt og i punkt 1b står følgende: «Ved reguleringer skal det tas hensyn som sikrer lokalbefolkningens bruk av ressurser i forbindelse med jakt og snarefangst gjennom hele sesongen. Reguleringer skal søke å sikre at personer bosatte i Finnmark har tilgang til alle jaktfelt i hele jakttiden, og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv».

Som ledd i å tilstrebe en småviltforvaltning mest mulig i tråd med formålsbestemmelsene i Finnmarksloven, gjennomførte FeFo våren 2020 en spørreundersøkelse blant småviltjegere bosatt i Finnmark. Undersøkelsen tok for seg jakt- og fangstvaner, syn på dagens forvaltning, reise-mønster og lokal verdiskapning fra småviltjegere bosatt i Finnmark. Svarene ble også koblet mot etnisitet, for å vurdere eventuelle forskjeller i bruk mellom samiske og etnisk norske brukere. Her rapporteres resultatene fra spørreundersøkelsen.

Selv om regionreformen medførte at fylkene Troms og Finnmark ble slått sammen til «Troms og Finnmark» 1. januar 2020, er det beboere i det tidligere Finnmark fylke som denne rapporten omhandler.

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Utgangspunktet for datainnsamlingen var FeFo sitt register over hvem som hadde kjøpt småviltjakt for bosatte i Finnmark de siste 3 årene (2017-2020) på natureit.no. Dette registeret inneholdt 4829 unike e-postadresser. Den 15. mai ble det sendt e-post til 3876 e-postadresser og den 18. mai ble det sendt til ytterligere 983 e-postadresser. Første påminnelse til de som ikke hadde besvart undersøkelsen ble sendt ut den 26. mai og endelig svarfrist var 5. juni. Undersøkelsen ble da lukket.

Informasjon om spørreundersøkelsen ble også lagt ut på Finnmarkseiendommen sin Facebook-side den 15. mai, med lenke til hjemmesiden til Finnmarkseiendommen (fefo.no), hvor mer informasjon og en weblink til undersøkelsen lå.

Undersøkelsen ble sendt ut via programvaren SurveyMonkey. Før utsendelse ble det sendt en e-post fra en ansatt på Finnmarkseiendommen (cbj@fefo.no) med informasjon om at man vil motta en spørreundersøkelse om småviltjakt fra Finnmarkseiendommen og med oppfordring om at man også burde sjekke «søppelboksen» i epostsystemet, dersom invitasjon ikke var mottatt innen utgangen av den 18. mai.

Spørreskjemaet ble utarbeidet med bakgrunn i tidligere undersøkelser blant småviltjegere generelt og rypejegere spesielt. Oppdragsgiver ønsker å få mer kunnskap om følgende tema: (1) jaktvaner og -innsats, (2) syn på dagens forvaltning og regulering av jakta, (3) syn på mulige reguleringer av jakt i fremtiden. Undersøkelsen var tilgjengelig på norsk og på samisk.

Ved undersøkelsens slutt hadde det kommet inn 1987 svar. Av disse besvarelsene kom 1210 (61 % av alle svar og 25% svar fra de 4859 som ble invitert) fra e-postinvitasjonen som ble sendt til de som lå i Fefo sitt register over å ha kjøpt småviltkort, mens 754 svar (38 % av alle svar) kom via linken som ble lagt ut på hjemmesidene til Fefo. Det var 23 personer (1,2 % av alle svar) som besvarte undersøkelsen ved bruk av samisk språk.

2.2 Representativitet

Det ble gjort en enkel sjekk av alder på respondenter i undersøkelsen mot data fra jegerregisteret over aldersfordeling blant registrerte jegere bosatt i Finnmark pr. 20 mars 2020 og som hadde rapportert å ha vært på småviltjakt i løpet av de tre siste jaktseongene. Det var 3484 personer i jegerregisteret som oppfylte disse kriteriene. Undersøkelse har fått 1987 svar, noe som tilsvarer 57% av den populasjonen som var utgangspunkt for undersøkelsen og ansees for å være meget bra (Tabell 1). Alderen i jegerregisteret er beregnet pr 1. april 2020, det vil si to måneder før spørreundersøkelsen ble avsluttet.

I spørreundersøkelsen er det en lavere andel personer i aldersgruppen under 40 år (27%), sammenlignet med andel småviltjegere i jegerregisteret som bor i Finnmark og er under 40 år (36%). Differansen er -9 prosentpoeng. På landsbasis er 37 % av småviltjegerne under 40 år (Statistisk sentralbyrå 2020). Det er dermed 1% færre småviltjegere under 40 år i Finnmark enn på landsbasis. I aldersgruppen 40-59 år er det 51%, det vil si 8 prosentpoeng flere i undersøkelsen, enn andelen som er i jegerregisteret (43%) og som bor i Finnmark. På landsbasis er det 42% av småviltjegerne som er mellom 40-59 år. For jegere 60 år eller eldre er differansen mindre og bare 2 prosentpoeng mellom undersøkelsen og de som er i jegerregisteret og bosatt i Finnmark. På landsbasis er det 21% av de aktive småviltjegerne som er 60 år eller mer. Det er ikke utført noen form for vektning for å korrigere for disse utvalgsskjevhetene, siden aldersklassene dekker et 20 års intervall, noe som er en relativt grov inndeling.

Antallet som har svart på undersøkelsen i forhold til antall som er registrert i jegerregisteret i de ulike alderskategorier, viser at i aldersgruppen under 40 år har hver tredje jeger (34%) svart, i

aldergruppen 40-59 år har over halvparten (54%) svart og i aldersgruppen 60 år eller mer har halvparten (50%) svart på undersøkelsen. Representativiteten til undersøkelsen kan betegnes som svært god.

Tabell 1. Fordeling av svar etter aldersklasser i denne undersøkelsen og over småviltjegere bosatt i Finnmark som er i jegerregisteret (prosentandel i parentes). Høyre kolonne (U/J) angir prosentvis svarandel i undersøkelsen i forhold til antall i jegerregisteret.

Alder	Undersøkelsen (U)	Jegerregisteret (J)	U/J
Under 40 år	429 (27%)	1 250 (36%)	34%
40-59 år	816 (51%)	1 506 (43%)	54%
60 år og eldre	362 (23%)	728 (21%)	50%
Ikke oppgitt	380		
Sum	1 987	3 484	46%*

*de 380 som ikke har oppgitt alder er ikke medregnet.

2.3 Segmentering

Oppdragsgiver ønsket at følgende segmenteringsvariabler ble benyttet:

1. Om man bor i en bykommune eller ikke. Her er de som oppgir å bo i kommunene Alta, Hammerfest, Vadsø og Sør-Varanger definert til å bo i bykommune (n=1151, 72% av de som har oppgitt kommune), mens de øvrige kommunene er definert som bygd (n=445, 28% av de som har oppgitt kommune). Det er derfor mulig å bli definert til å bo i en «bykommune» selv om man i realiteten bor i en bygd utenfor hovedsetet i kommunen.
2. Samisk- ikke-samisk: Her er det tatt utgangspunkt i hva respondenten selv har oppgitt. De som har oppgitt at de føler seg samiske er her definert som samiske, selv om de også har krysset av for at de føler seg norske, kvenske eller krysset av for annet. Variabelen er da samisk- ikke-samisk. Det er 16% (n=318) som er definert som samiske.
3. Om man bor innenfor eller utenfor det samiske språkforvaltningsområdet. Sameloven § 3-1 nr. 1 bestemmer at de kommuner som skal omfattes av begrepet «forvaltningsområdet for samisk språk» fastsettes av Kongen i forskrift og at skal det være fullstendig likestilling av det samiske og det norske språk i offisielle sammenhenger. Per i dag er Deatnu-Tana, Guovdageaidnu-Kautokeino, Kárášjohka-Karasjok, Porsángu-Porsanger og Unjárga-Nesseby definert som det samiske språkforvaltningsområdet i Finnmark. Nærmere 12% av respondentene (n=232) bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet.
4. Om man jakter med hund besvart med (1) ja, (2) av og til eller (3) nei. Det er 51,7% (n=864) av de som har besvart spørsmålet som jakter med hund, eller jakter av og til med hund og 48, 3% (n=807) av de som har besvart spørsmålet jakter ikke med hund. Det var 16% (n=316) som ikke hadde besvart spørsmålet. Disse blir dermed utelatt i de analyser hvor denne segmenteringsvariabelen inngår.
5. Alder ble delt inn i tre kategorier: (1) < 40 år. Det var 27% (n= 429) av de som hadde besvart spørsmålet var i aldersgruppen under 40 år, (2) 40-59 år. Omlag 51% (n=816) av de som hadde besvart spørsmålet var i denne alderskategorien og (3) 60 år eller eldre. 22,5% (n=362) av de som hadde besvart spørsmålet var i denne alderskategorien. Det var 19,1% (n=380) som ikke hadde oppgitt alder. Disse blir dermed utelatt i de analyser hvor denne segmenteringsvariabelen inngår.

I resultatfremstillingen er det først og fremst gjort skille på samiske og ikke-samiske jegere, mens forskjeller mellom de øvrige segmenteringsvariablene er gjort rede for i teksten.

2.4 Korrigering av spørsmål om sesongkvote

Det var et spørsmål om hva man synes bør være en passende sesongkvote i et middels godt rypeår. Har sto respondenten fritt til å svare det man selv mente var en passende stor sesongkvote i et middels godt rypeår. Spørsmålet ble utformet slik at man også kunne legge inn tekst. Dette gjorde at jeg i ettertid måtte gå igjennom alle besvarelsene manuelt. I de tilfeller hvor man har anslått 10-15 ryper, har jeg konsekvent brukt midtpunktet. Har man svart at man ikke ønsker kvoter, har disse blitt gitt en egen kode, som gjør det mulig å skille ut andel som ikke ønsker seg kvoter på rypejakta. Det var også en del som besvarte spørsmålet og oppga dagskvoter. De som har oppgitt dagskvoter har som regel oppgitt under 5 ryper per dag. Jeg har derfor beregnet to mulige sesongkvoter: (1) hvor alle tallverdier under 6 (ryper) er utelatt i fra beregningen av hva som er en passe sesongkvote og (2) en hvor alle tallverdier er med.

2.5 Analyser

Resultatene presenteres enten som ren tekst eller i form av frekvenstabeller og figurer. Mange av resultatene er oppdelt etter segmenteringsvariablene som angitt i kapittel 2.3. Hovedmålet har vært å se likheter eller forskjeller i jaktvaner mellom samiske og ikke-samiske jegere, bosatte i og utenfor det samiske språkforvaltningsområdet, forskjeller mellom jegere som bor i det som her er definert som bykommuner eller bygder, jegere med og uten hund og yngre og eldre jegere.

Der det er hensiktsmessig eller har vært ønskelig å se etter statistisk sikre forskjeller mellom gruppene som inngår i segmenteringsvariablene, har det enten blitt benyttet en t-test (for kontinuerlige variable og to grupper, for eksempel antall jaktdager mot by/bygd) eller en enveis variansanalyse (kontinuerlige variable og tre eller flere grupper, for eksempel antall jaktdager mot aldersklasser). Forskjeller mellom grupper ansees som statistisk sikre ved $\alpha < 0.05$. I de tilfeller hvor jeg sammenligner forskjeller i prosentandeler mellom grupper, anses differanser mindre enn ± 5 prosentpoeng for å være uten praktisk betydning og svarandelene vil da ansees som tilnærmet like.

Data er analysert i programvaren IBM® SPSS® Statistics versjon 26.

3 Resultater

Det var nærmere 79% (n=1563) som oppga å ha jaktet småvilt i jaktseasonen 2019/2020 og litt over 21% (n=424) hadde ikke jaktet småvilt. Mellom de som er definert som samiske og ikke-samiske var det ingen vesentlig forskjell, hvor 76% av de samiske og 79% av de ikke-samiske oppga å ha jaktet småvilt sesongen 2019/2020. Samme mønster finner jeg for de som bor i eller utenfor det samiske språkforvaltningsområdet hvor 77% av de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet har jaktet småvilt, mens 81% av de som bor utenfor språkforvaltningsområdet har jaktet småvilt. I tillegg er det 73% av de som ikke har oppgitt kommune som oppgir å ha jaktet småvilt. Blant de under 40 år har 83% jaktet småvilt, mens 79% av de mellom 40-59 år har jaktet småvilt og nærmere 78% av de over 60 år oppgir å ha jaktet småvilt.

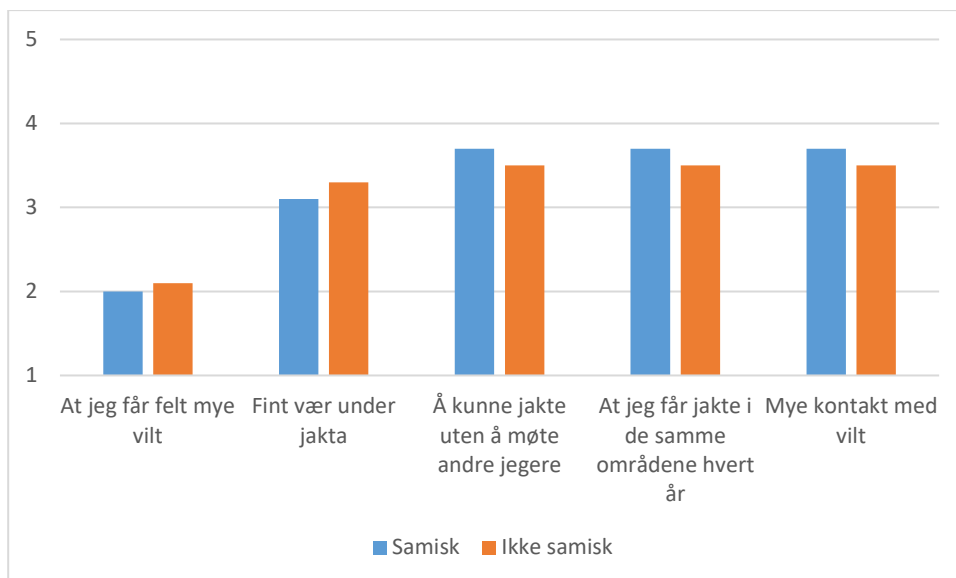
Ni av ti (n=1419) av de som besvarte spørsmålet (n=1572) oppgir å kun ha jaktet småvilt på Finnmarkseiendommen, mens 8,5% oppgir å ha jaktet både på Finnmarkseiendommen og utenfor denne. Det er kun 1,3% (n=20) som oppgir å kun ha jaktet utenfor Finnmarkseiendommen.

3.1 Om jaktopplevelsen og motiver for å drive småviltjakt

Respondentene ble bedt om å rangere noen forhold som kan være beskrivende for en god jaktopplevelse. Skalaen var fra 1 som betyr «ikke viktig» til 5 som betyr «svært viktig». Rangert som viktigst, med gjennomsnittskår på 3,6 var «mye kontakt med vilt», mens utsagnet «at jeg får jakte i de samme områdene hvert år» ble rangert som nest viktigst og hadde en gjennomsnittskår på 3,5. Det tredje viktigste var «å kunne jakte uten å møte andre jegere», med en gjennomsnittskåre på 3,5. Det minst viktige var «å felle mye vilt» med en markant lavere gjennomsnittskår på 2,1.

Skilles det mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere er det kun mindre forskjeller (Figur 1). Det er signifikante forskjeller på utsagnene «å kunne gå på jakt uten å møte andre jegere» ($t_{1, 1661}=2.74$, $p=0.006$) hvor samiske skårer noe høyere enn ikke-samiske. Videre var det forskjell på utsagnet «at jeg får jakte i de samme områdene hvert år» ($t_{1, 1666}=2.01$, $p=0.036$), der de samiske skårer noe høyere enn de ikke-samiske (Figur 3).

Blant bosatte innenfor det samiske språkforvaltningsområdet og de som bor utenfor dette området, var det signifikante forskjeller på utsagnet «at jeg får felt mye vilt» ($t_{1, 1542}=2.55$, $p=0.011$), hvor de som bor innenfor språkforvaltningsområdet har noe høyere skår (2,2) enn de som bor utenfor (Skår: 2,0) og på utsagnet «at jeg får jakte i da samme områdene hvert år» ($t_{1, 1548}=3.2$, $p=0.001$), hvor de som bor innenfor språkforvaltningsområdet har en høyere skår (3,8) enn de som bor utenfor (Skår: 3,5).

Figur 1. Rangering av ulike forhold rundt en god jaktoplevelse blant samiske og ikke-samiske småviltjegere. Skala: 1= ikke viktig, 5= veldig viktig.

Det var kun utsagnet «at jeg får jakte i de samme områdene hvert år» ($t_{1,1546}=1,98$, $p=0.048$) som var signifikant forskjellig mellom de som bor i bykommuner (skår: 3,5) og de som bor i bygdekommuner (Skår: 3,6).

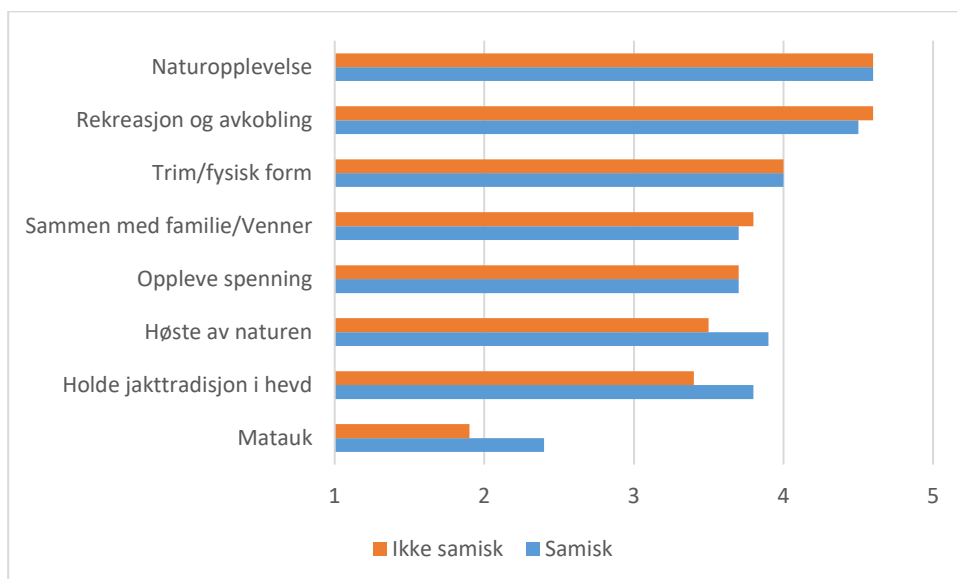
Når det gjelder bruk av hund under småviltjakt er det signifikante forskjeller mellom de som jakter med hund og de som jakter uten hund på alle utsagn (teststatistikk er ikke gjengitt her). Generelt er det slik at for de som jakter med hund er det viktigere og gis høyere skår på utsagnene «mye kontakt med vilt», «at jeg får felt mye vilt», «å kunne gå på jakt uten å møte andre jegere» og «at jeg får jakte i de samme områdene hvert år», enn de som jakter uten hund. Det var kun utsagnet «fint vær under jakta» som var viktigere for de som jakter uten hund, enn de som jakter med hund.

For aldersklassene er «fint vær under jakta» ($F_{2,1536}=4.03$, $p=0.018$) og «at jeg får jakte i de samme områdene hvert år» ($F_{2,1555}=10.95$, $p=0.001$) viktigst for de over 60 år, og forskjellen er signifikant. Utsagnet «mye kontakt med vilt» er viktigst for de under 40 år, og forskjellen er signifikant ($F_{2,1546}=6.40$, $p=0.002$). Det var ingen statistisk sikker forskjell mellom alderskategoriene på utsagnene «at jeg får felt mye vilt» og «å kunne jakte i de samme områdene hvert år».

I undersøkelsen var det med spørsmål om ulike motiver for å drive småviltjakt (Figur 2). Samlet sett var det naturopplevelse som får høyest gjennomsnittsskår, deretter kommer motivet rekreasjon og avkobling. Det fysiske aspektet skårer også relativt høyt. Motivets matauk får lavest skår. Det sosiale, å oppleve spenning, høste av naturen og holde jakttradisjoner i hevd har gjennomsnittsskårer mellom 3,5-4,0, hvilket tilsier at det er litt over middels viktig.

Det var flere statistisk sikre forskjeller mellom de som føler seg som samiske og ikke-samiske (Figur 2). På motivet «jeg holder jakttradisjonene i hevd», skårer de samiske høyere (3,8) enn de ikke-samiske (skår: 3,4) og forskjellen er signifikant ($t_{1,1719}=4.47$, $p=0.001$). De samiske skårer også høyere på motivet «det er et vesentlig bidrag til matauk i min husholdning» enn de ikke-samiske, med en skår på 2,4 hos samiske mot 1,9 hos ikke-samiske. Forskjellen er signifikant ($t_{1,1719}=7.51$, $p=0.001$). Samme mønster finnes for motivet «høste av naturen» hvor de samiske har en skår på 3,9 mot 3,5 hos ikke-samiske. Forskjellen er signifikant ($t_{1,1719}=-5.85$, $p=0.001$). Motivets «rekreasjon og avkobling» får høyere skår hos ikke-samiske (4,6) enn hos samiske (4,5) og forskjellen er signifikant ($t_{1,1719}=-2.17$, $p=0.030$).

Dersom en kun ser på de samiske som bor i bygder, finner jeg noe høyere skår på motivet «det er et vesentlig bidrag til matauk i min husholdning» (2,8), «holde jakttradisjonen i hevd» (4,1) og «høste av naturen» (4,2), enn for de som er kategorisert som samiske, uten å gjøre skille på om man bor i by eller bygd. På de øvrige motivene var skårverdiene omtrent like.

Figur 2. Rangering av motiver for jakta småvilt. Skala: 1= ikke viktig, 5=svært viktig

Samme mønster finnes hos de som bor i det samiske språkforvaltningsområdet. Det er viktigere å holde jakttradisjonene i hevd blant de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet enn de som bor utenfor (skår på henholdsvis 3,8 og 3,4). Forskjellen er signifikant ($t_{1,1597}=4.10$, $p=0.001$). Det samme er motivet om matauk, hvor de som bor i det samiske språkforvaltningsområdet har høyere skår (2,6) enn de som bor utenfor (skår: 1,9). Forskjellen er signifikant ($t_{1,1597}=8.06$, $p=0.001$). Rekreasjon og avkobling var viktigere for de som bor utenfor det samiske språkforvaltningsområdet (Skår: 4,6) enn de som bor i det samiske språkforvaltningsområdet (skår: 4,4). Forskjellen er signifikant ($t_{1,1597}=-3.62$, $p=0.001$). Å være sammen med familie og venner var også et viktigere motiv for de som bor utenfor det samiske språkforvaltningsområdet (skår: 3,8) enn de som bor i det samiske språkforvaltningsområdet (skår: 3,6). Forskjellen er signifikant ($t_{1,1597}=-2.20$, $p=0.001$). Å høste av naturen var viktigere for de som bor i det samiske språkforvaltningsområdet (skår:4,0) enn de som bor utenfor (skår: 3,5). Forskjellen var signifikant ($t_{1,1597}=5.47$, $p=0.001$).

Kort oppsummert ser det ut til at mataukmotivet og det å kunne høste av naturen står sterkere blant de som føler seg samiske, eller bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet enn de øvrige.

De som bor i bykommuner skiller seg fra de som bor i bygd på følgende motiver: «å holde tradisjonen i hevd» ($t_{1,1594}=-4.20$, $p=0.001$) er viktigere for de som bor i bygd (skår: 3,7) enn de som bor i bykommune (skår: 3,4), mataukmotivet ($t_{1,1597}=-6.03$, $p=0.001$) står sterkere på bygdene (skår:2,3) enn hos de som bor i bykommune (skår 1,9), mens rekreasjon og avkobling ($t_{1,1597}=3.01$, $p=0.003$) er litt viktigere for de som bor i bykommune (skår:4,6) enn de som bor i bygd (skår 4,5). Å være sammen med familie og venner ($t_{1,1594}=2.49$, $p=0.013$) er også litt viktigere for de som bor i bykommune (skår: 3,8) enn de som bor i bygd (skår: 3,7), mens å høste av naturen ($t_{1,1547}=-4.10$, $p=0.001$) er viktigere for de som bor i bygd (skår: 3,8) enn de som bor i bykommune (skår: 3,5).

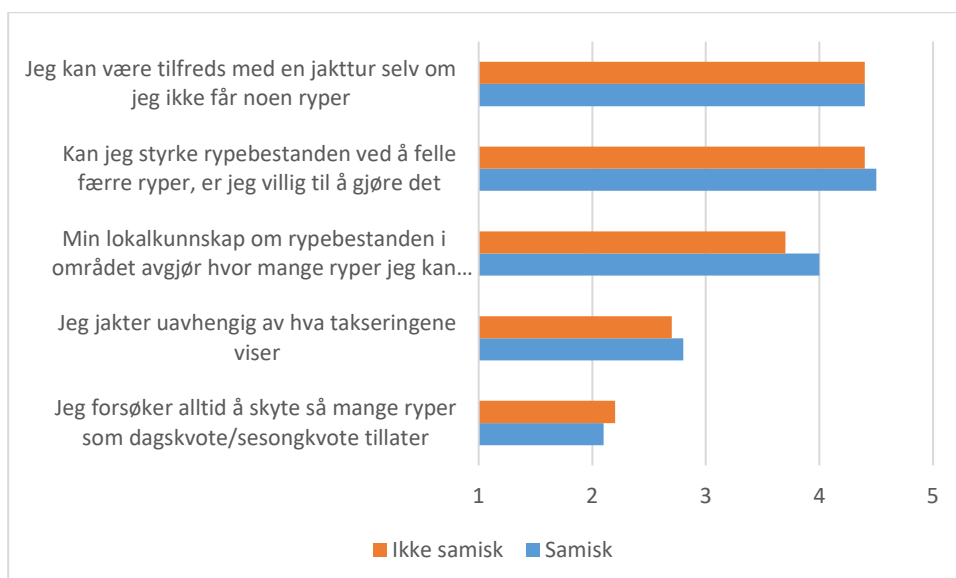
Når det gjelder de som jakter med hund, av og til med hund, eller uten hund, finner jeg signifikante forskjeller for motivene «rekreasjon og avkobling» der de som jakter med hund skårer noe

høyere enn de som jakter uten hund ($F_{2,1668}=1.93$, $p=0.015$). Det samme gjelder «være sammen med venner og familie» hvor de som jakter med hund skårer høyere (skår:3,9) enn de som jakter uten hund (skår: 3,7). Forskjellen er signifikant ($F_{2,1668}=11.23$, $p=0.001$).

Mellom aldersgrupper er det også statistisk sikre forskjeller for alle motiv, med unntak av å holde jakttradisjonen i hevd. Med unntak av motivene «Få trim og bli i bedre fysisk form», «Rekreasjon og avkobling» og «Naturopplevelse» er trenden slik at viktigheten øker, desto yngre man er. For motivet «Trim og bli i bedre fysisk form» øker viktigheten med økende alder. «Rekreasjon og avkobling» og «Naturopplevelse» var viktigere for de mellom 40-59 år enn de som er yngre og eldre.

Om å felle ryper

Samlet sett var respondentene minst enige i påstanden «Jeg forsøker alltid å skyte så mange ryper som dagskvote/sesongkvote tillater». De var mest enige i påstandene om at man kan være tilfreds med en jakttur selv om man ikke skyter noen ryper og at man kan være villig til å felle færre ryper for å styrke rypebestanden. I Figur 3 er svarfordelingen mellom samiske og ikke-samiske vist. Det er kun påstanden «min lokalkunnskap om rypebestanden i området avgjør hvor mange ryper jeg kan skyte» som er signifikant forskjellig ($t_{1,1651}=4.16$, $p=0.001$), hvor de samiske har høyere skår (4,0) enn de ikke-samiske (skår: 3,7).

Figur 3. Rangering av noen påstander omkring det å felle ryper. Skala: 1= Helt uenig, 5= helt enig.

Det var også med spørsmål om hvor mange ryper (skutt på Finnmarkseiendommen), som husholdningen til de som besvarte undersøkelsen hadde spist, gitt bort eller solgt (Tabell 2). I gjennomsnitt var det 5,5 ryper som husholdningen hadde spist, hvorav det maksimale antallet var 100 ryper og det totalt oppgitte antallet ryper for alle respondentene var 9408. Antall ryper gitt bort til familie/slekt/venner var i gjennomsnitt 0,9, i alt 1553 ryper og det var svært få som oppga å ha solgt ryper, i alt 246 ryper. Sammenlignet med tabell 2, oppgis det her å ha blitt spist et høyere antall ryper (9408 ryper) enn hva som er oppgitt skutt i sesongen 2019/2020 (8660 ryper). Mulige forklaringer kan være at man har hatt ryper liggende i fryseren fra året før, overrapportert antall ryper spist eller underrapportert fangst.

Det var ingen statistisk sikker forskjell mellom samiske og ikke-samiske i antall ryper som husholdningen hadde spist, gitt bort eller solgt. Av de 22 besvarelsene som oppgir å ha solgt 1 rype eller mer, er 8 personer samiske og de har i gjennomsnitt solgt 12 ryper hver (høyest antall var 30 ryper), og 97 ryper totalt. De 14 ikke-samiske personene som oppgir å ha solgt ryper har i gjennomsnitt solgt 11 ryper hver (høyeste antall var 60 ryper), og 149 ryper totalt.

Tabell 2. Antall ryper som husholdningene hadde spist, antall ryper som ble gitt bort og antall ryper som ble solgt. Gjennomsnitt, høyest oppgitte antall og summen av alle svar. N=1721.

	Antall ryper som min husholdning har spist	Antall ryper som jeg har gitt bort til familie / slekt / venner	Antall ryper som jeg har solgt
Gjennomsnitt	5,5	0,9	0,14
Maksimum	100	25	60
Sum	9408	1553	246

3.2 Holdninger til bruk av hund ved småviltjakt på Finnmarkseiendommen og mulige reguleringer av bruk av hund

En av segmenteringsvariablene i denne undersøkelsen er om man jakter rype eller skogsfugl med eller uten hund. Det er 30,5 % (n=510) som jakter rype eller skogsfugl med hund, 21,2 % (n=354) jakter rype eller skogsfugl med hund av og til, mens 48,3% (n=807) jakter ikke rype eller skogsfugl med hund. Det er altså nesten halvparten som jakter rype eller skogsfugl uten hund, mens den andre halvparten alltid jakter med hund, eller jakter av og til med hund.

Det er en svært liten forskjell mellom andel samiske og ikke-samiske jegere som svarer at de alltid jakter med hund (29% samiske og 31% ikke-samiske). Samme andel (21%) samiske og ikke-samiske svarer at de av og til jakter med hund, mens 51 % samiske og 48% ikke-samiske svarer at de ikke jakter med hund.

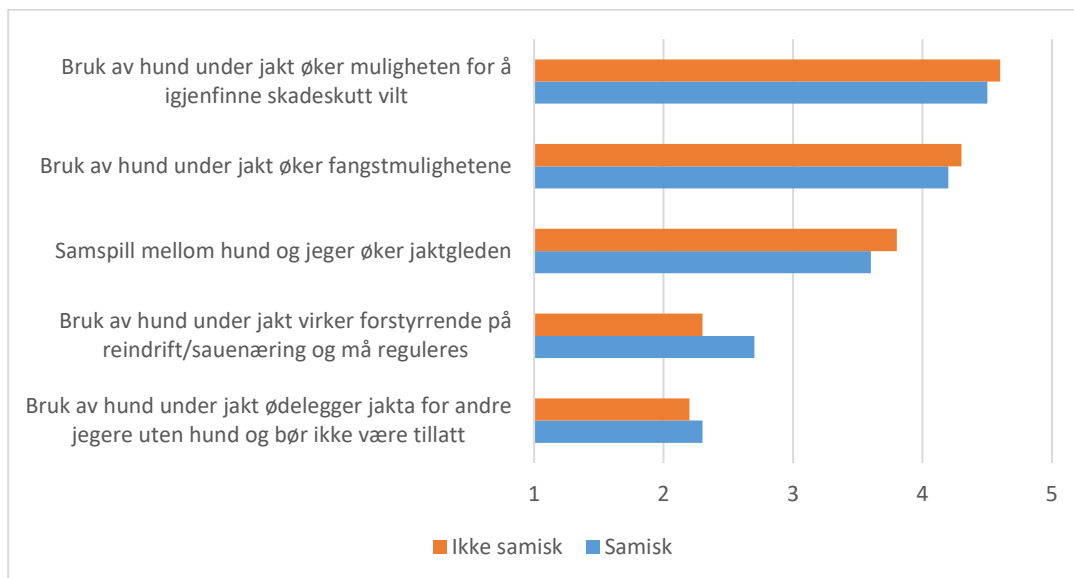
Det er en høyere andel jegere som bor i bykommuner som alltid eller av og til jakter med hund (56%), sammenlignet med de som bor i bygd (42%). Det er 44% av de som bor i bykommuner som ikke jakter med hund, mens 58% av de som bor i bygd ikke jakter med hund.

For å kartlegge holdninger til bruk av hund under småviltjakt på Finnmarkseiendommen ble man bedt om å vurdere i hvilken grad man var helt uenig (skårverdi 1) eller enig (skårverdi 5) i en rekke påstander rundt bruk av hund (Figur 4). Det er samlet sett størst enighet om at bruk av hund øker mulighetene til å finne igjen skadeskutt vilt, og at bruk av hund øker fangstmulighetene. Jegerne var samlet sett mer uenige enn enige i påstandene om at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller saueneøring og bør reguleres og at bruk av hund ødelegger jakta for jegere uten hund. Her kan det bemerkes at mer enn hver femte jeger (22%) er helt eller delvis enige i påstanden om at hund virker forstyrrende på reindrift eller saueneøring og må reguleres, mens 57% av jegerne er helt eller delvis uenige i påstanden. En av fem jegere (20%) er også helt eller delvis enige i at bruk av hund ødelegger jakta for andre jegere og bør ikke være tillatt, mens en større andel, 6 av 10 jegere (62%) er helt eller delvis uenige i påstanden om at «bruk av hund ødelegger jakta for andre jegere og bør ikke være tillatt». Det er altså en langt større andel jegere som mener at bruk av hund ikke virker forstyrrende på andre jegere.

Det finnes noen forskjeller mellom samiske og ikke-samiske jegere i påstandene om bruk av hund. De samiske er mer enige i påstanden om at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller saueneøring (skår: 2,7) enn de ikke-samiske (skår: 2,3), og forskjellene er statistisk sikre ($t_{1,1664}=4,81$, $p=0.001$). Den andre påstanden som var signifikant forskjellig var «samspill mellom hund og jeger øker jaktgløden,» hvor de ikke-samiske var mer enige i påstanden (skår: 3,8) enn de samiske (skår: 3,6). Forskjellen var statistisk sikker ($t_{1,1658}=-2.16$, $p=0.031$).

Bosatte innenfor det samiske språkforvaltningsområdet er også mer enige enn de som bor utenfor dette området i påstandene om at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller saueneøring, hvor de som bor innenfor området har en skår på 2,6, mens de som bor utenfor har en skår på 2,4. Forskjellen er statistisk sikker ($t_{1,1593}=2.30$, $p=0.022$). Videre er de mer enige i påstanden om at bruk av hund under jakt ødelegger jakta for jegere uten hund og bør ikke være tillatt, hvor de som bor innenfor området har en skår på 2,4, mens de som bor utenfor har en skår på 2,2.

forskjellen er statistisk sikker ($t_{1,1591}=1,96$, $p=0.050$). De som bor utenfor språkforvaltningsområdet er mer enige i påstanden om at samspill mellom hund og jeger øker jaktgleden. De som bor utenfor språkforvaltningsområdet har en skår på 3,87, mens de som bodde innenfor har en skår på 3,5, forskjellen er statistisk sikker ($t_{1,1588}=-2.50$, $p=0.012$). For påstanden om at bruk av hund under jakt øker mulighetene til å finne igjen skadeskutt vilt, har de som bor utenfor området en skår på 4,6, mens de som bor innenfor dette området har en skår på 4,4. Forskjellen er statistisk sikker ($t_{1,1593}=2.63$, $p=0.009$).

Figur 4. I hvilken grad man er enig i påstander om bruk av hund: Skala: 1=helt uenig, 5= helt enig.

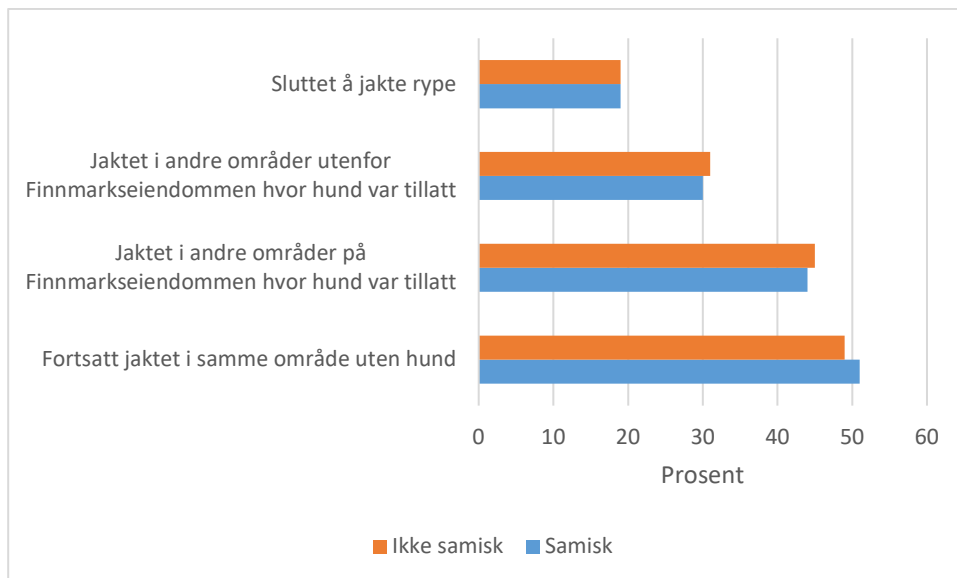
Det er statistisk sikre forskjeller mellom de som bor i bykommuner og i bygd på alle påstander, med unntak av påstanden «bruk av hund øker fangstmulighetene». De som bor i bygder er mer enige (skår: 2,6) enn de som bor i byer (skår: 2,3) i påstander om at bruk av hund under jakt virker forstyrrende på reindrift eller sauenæring og må reguleres ($t_{1,159}=-3.08$, $p=0.001$) og at bruk av hund ødelegger jakta for jegere uten hund, hvor de som bor i bygder har en skår på 2,5 og de som bor i byer har en skår på 2,1 ($t_{1,159}=-4.66$, $p=0.001$).

Når det gjelder forskjeller mellom de som jakter rype eller skogsfugl med og uten hund, var det naturlig nok større forskjeller knyttet til alle påstandene. En enveis variansanalyse viste at alle påstandene var signifikant forskjellig på $p<0.001$ nivå mellom gruppene (testobservatorverdier og teststatistikk er ikke gjengitt her). De som jakter med hund er mest enige i påstandene om at samspillet mellom hund og jeger øker jaktoplevelsen, og at bruk av hund under jakt øker muligheten for å finne igjen skadeskutt vilt. Jegere uten hund er mest enige i påstandene om at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller sauenæring og må reguleres, at bruk av hund øker fangstmulighetene og bruk av hund under jakt ødelegger jakta for jeger uten hund og bør ikke være tillatt.

Analysen av forskjeller mellom aldersgrupper viste kun statistisk sikre forskjeller for påstanden om at bruk av hund øker fangstmulighetene ($F_{2,1602}=3.35$, $p=0.035$) og forskjellen lå mellom aldersgruppen 40-59 år (skår: 4,32) og de som var 60 år eller eldre (skår: 4,17).

Ett av spørsmålene som kun ble stilt til de som oppga å jakte med hund var: «Dersom det ble innført forbud mot bruk av hund under rypejakta i ditt jaktområde, hvordan tror du det ville ha påvirket deg?» Her var det mulig å krysse av for flere alternativer. Det var 857 personer som besvarte spørsmålet, noe som omtrent tilsvarer alle de som har oppgitt å jakte med hund. Om lag halvparten svarer at de ville ha fortsatt å jakte i samme område, uten hund (Figur 5). Nærmere 45% ville ha sett seg om etter andre jaktområder på Finnmarkseiendommen hvor bruk av hund var tillatt. Nesten en tredjedel svarer at de ville ha sett etter andre jaktområder utenfor

Finnmarkseiendommen hvor bruk av hund var tillatt og nesten hver femte svarer at de ville ha sluttet å jakte rype. Som Figur 5 viser, er det ingen vesentlige forskjeller mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere på hvordan de ville ha reagert på et slik forbud.

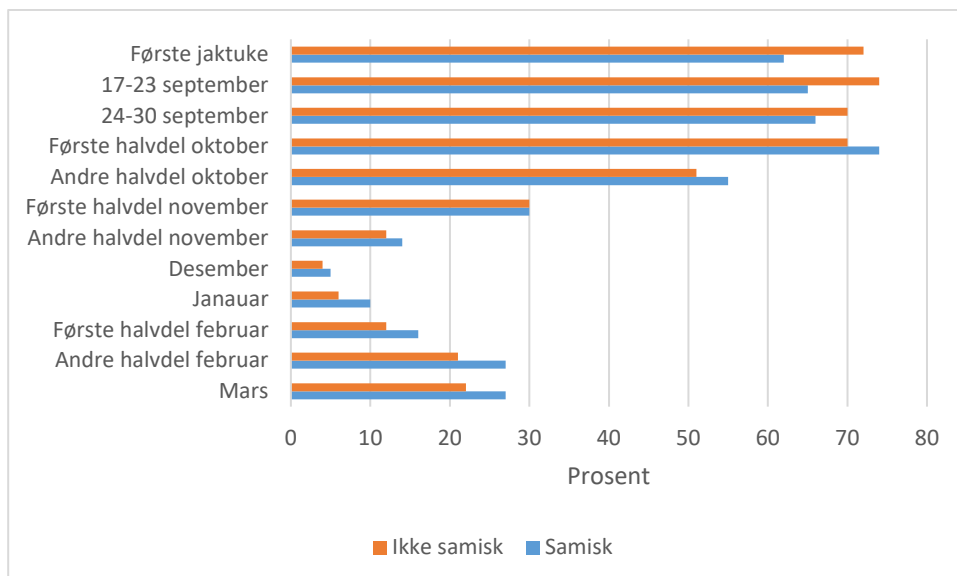

Figur 5. Respons på et eventuelt forbud mot bruk av hund under småviltjakt. Flervalgsspørsmål, andeler i prosent av antall svar (samisk: n=255, ikke-samisk: n= 1011).

Det var 29% (n=249) av de 857 som besvarte spørsmålet som oppga å være medlem i fugle-hundklubb eller en forening som driver med aktiviteter for fuglehunder.

3.3 Når i sesongen jaktes det rype?

Om lag 70% oppgir at de jakter rype fra jaktstart til og med første halvdel av oktober (Figur 6). Deretter avtar andelen som jakter frem mot nyttår. Etter nyttår øker gradvis andelen som går på jakt. I fra siste halvdel av februar og frem til jaktslutt i midten av mars, oppgir 22-23% at de jakter rype.

Figur 6. Når på året det jaktes rype. Andeler i prosent (samiske: n=303, ikke-samisk: n=1281).

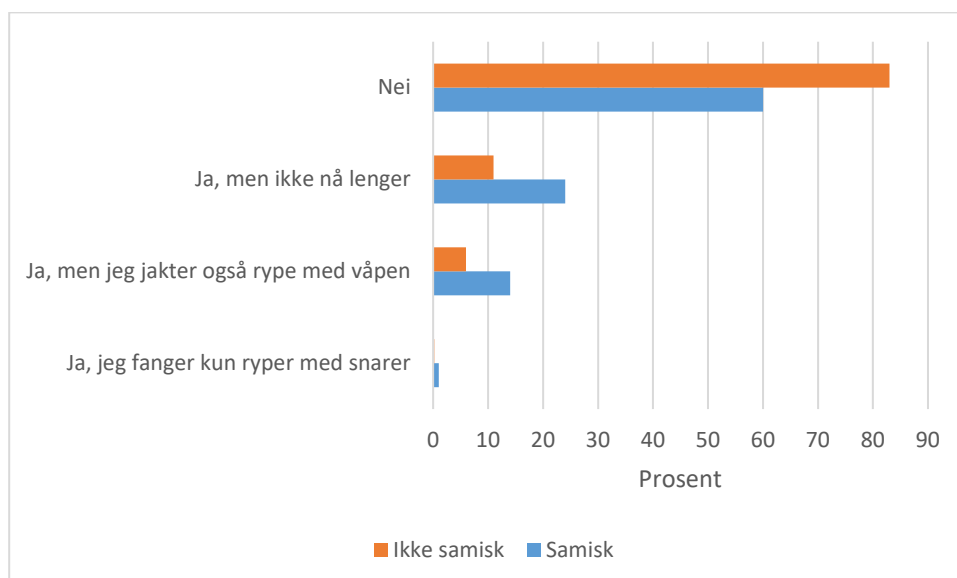
Når det gjelder samiske og ikke-samiske jegere, finner jeg at det er en lavere andel samiske jegere fra jaktstart og ut september (62-66%), mens det er 70-74% ikke-samiske jegere som jakter i den perioden (Figur 6). I første halvdel av oktober, er det høyere andel samiske jegere (74%) enn ikke-samiske jegere (70%). Andelen samiske jegere er også høyere enn andel ikke-samiske jegere i andre halvdel av oktober og i første halvdel av februar (+3%) mens derfra og til jaktslutt er andel samiske jegere 27% mot 21-22% ikke-samiske jegere.

Jeg undersøkte om det var forskjeller mellom de som bor i bykommuner og bygder. Det er generelt en noe høyere andel (71-73%) som bor i byer som oppgir å jakte fra jaktstart og til første halvdel av oktober, mens mellom 65-67% av de som bor i bygder oppgir å jakte i samme periode. Fra første halvdel av februar og frem til jaktslutt er det en noe høyere andel som jakter blant de som bor i bygd (+2%), sammenlignet med de som bor i by.

3.4 Om snarefangst av ryper

På spørsmål om man har drevet med snarefangst av ryper svarer 6 personer (0,4% av 1651 svar) at de kun fanger ryper med snarer (Figur 7). Litt over 7% (n=119) svarer at de fanger ryper med snarer, men også jakter med våpen. Det er 14% (n=229) som sier at de tidligere har fanget rype med snarer, men ikke gjør det lenger. 79% (n=1297) svarer at de ikke fanger ryper med snarer.

Det er en høyere andel samiske (14%) som fanger rype med snare og som også jakter med våpen, sammenlignet med 6% ikke-samiske småviltjegere. Samme svarmønster finner jeg for de som tidligere har fanget rype med snare, men som nå har sluttet med snarefangst. Det er 24% av de samiske som har svart det, mot 11% av de ikke-samiske. Det er 60% av de samiske og 83% av de ikke-samiske som ikke fanger rype med snare.

Figur 7. Om man har drevet med snarefangst av ryper. Andeler i prosent av samiske (n=318) og ikke-samiske (n= 1333).

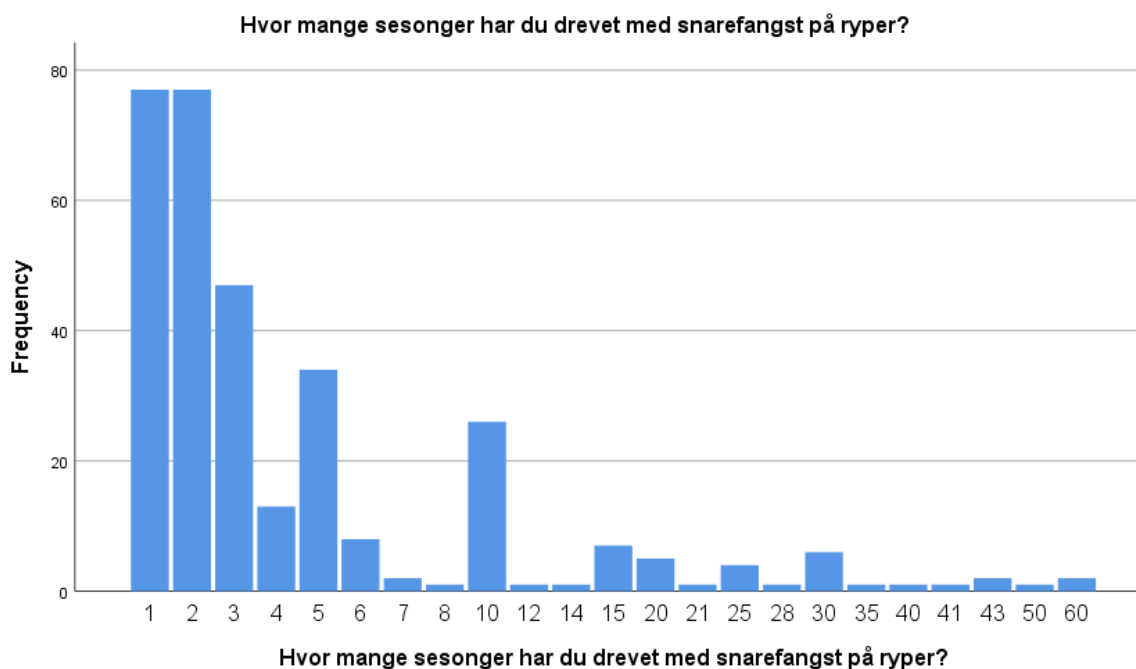
Bosatte innenfor det samiske språkforvaltningsområdet har en langt høyere andel som oppgir å fange ryper med snare, men også jakte med våpen (19%), enn de utenfor språkforvaltningsområdet (5%). Samme svarmønster gjelder for utsagnet om at man har fanget rype med snare, men ikke nå lenger (22% mot 12%). Det er også en langt lavere andel (58%) som har svart at de ikke fanger rype med snare i det samiske språkforvaltningsområdet, sammenlignet med de utenfor området (82%).

Det er noen forskjeller mellom by og bygd. Det er 10% av de som bor i bygd som fanger ryper med snarer, men også jakter rype med våpen, mens 6% av de som bor i by svarer dette. Det er 81% av de som bor i by som ikke fanger ryper med snare, mot 73% av de som bor i bygd. 13% av de som bor i by har tidligere fanget rype med snare, mens 16% av de som bor i bygd har svart det samme.

Det er også en mindre andel av de som oppgir å jakte med hund som i dag også fanger rype med snare (4%), sammenlignet med de som jakter med hund av og til (7%) og de som ikke jakter med hund (9%).

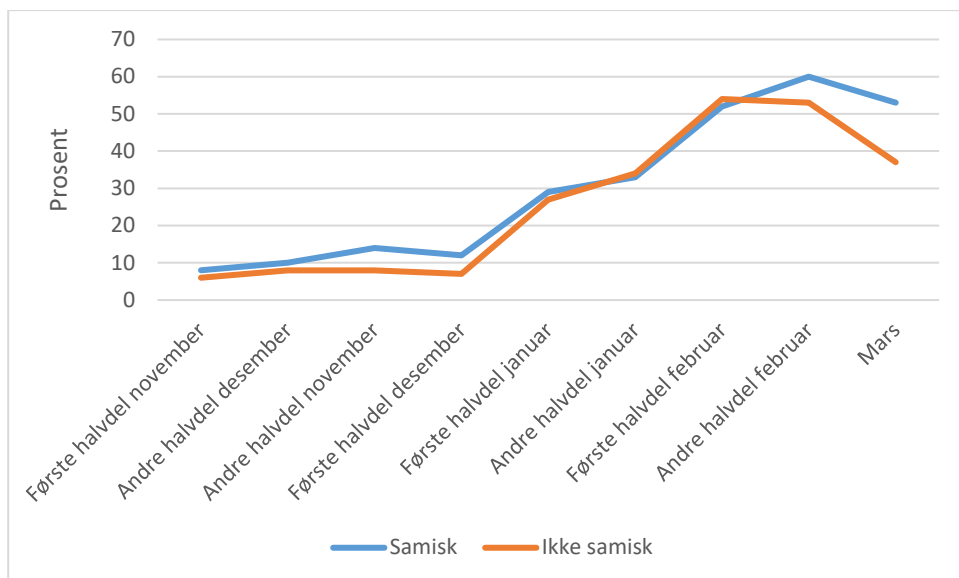
Det er størst andel under 40 år som oppgir å fange rype med snare, men også jakte med våpen (11%), mot 7% blant de mellom 40-59 år og 4% blant de på 60 år eller eldre. Av de som tidligere fanget rype med snare, men som har sluttet, er det størst andel blant de på 60 år eller eldre (15%), mens 14% av de mellom 40-59 år og 11% av de under 40 år svarer dette.

Det ble spurt om hvor mange sesonger man har drevet snarefangst på ryper. Det var 319 som besvarte spørsmålet og her var gjennomsnittlig antall sesonger 5,8, med 60 sesonger som høyeste verdi. 80% av de som hadde svart har drevet med snarefangst inntil 6 år (Figur 8), mens en liten andel (10%) har drevet snarefangst lenger enn 10 år.

Figur 8. Hvor mange sesonger man har drevet med snarefangst på ryper. N=319.

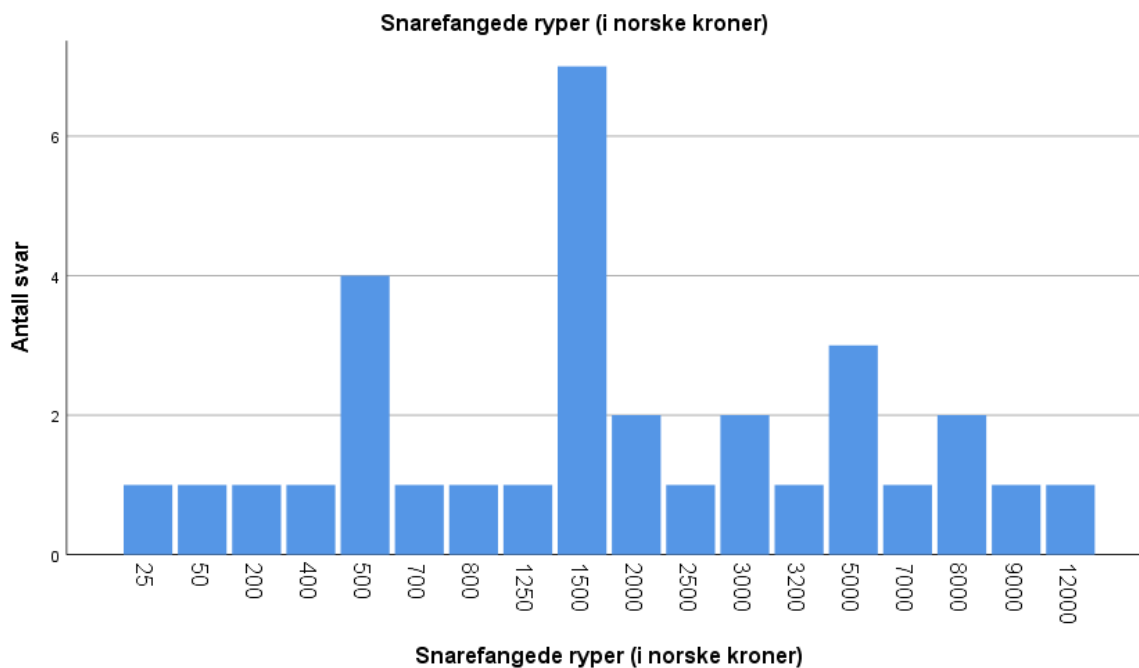
Hovedtyngden av snarefangsten foregår i fra første halvdel av januar og ut sesongen (15. mars). Før jul er det en relativt liten andel (< 10%) som oppgir å fange rype med snare. Det var en noe større andel samiske som oppga å fange rype med snarer i siste halvdel av februar og i mars enn blant de ikke-samiske (Figur 9).

Figur 9. Når i sesongen det drives snarefangst. Andeler i prosent av samiske (n=126) og ikke-samiske (n=222).

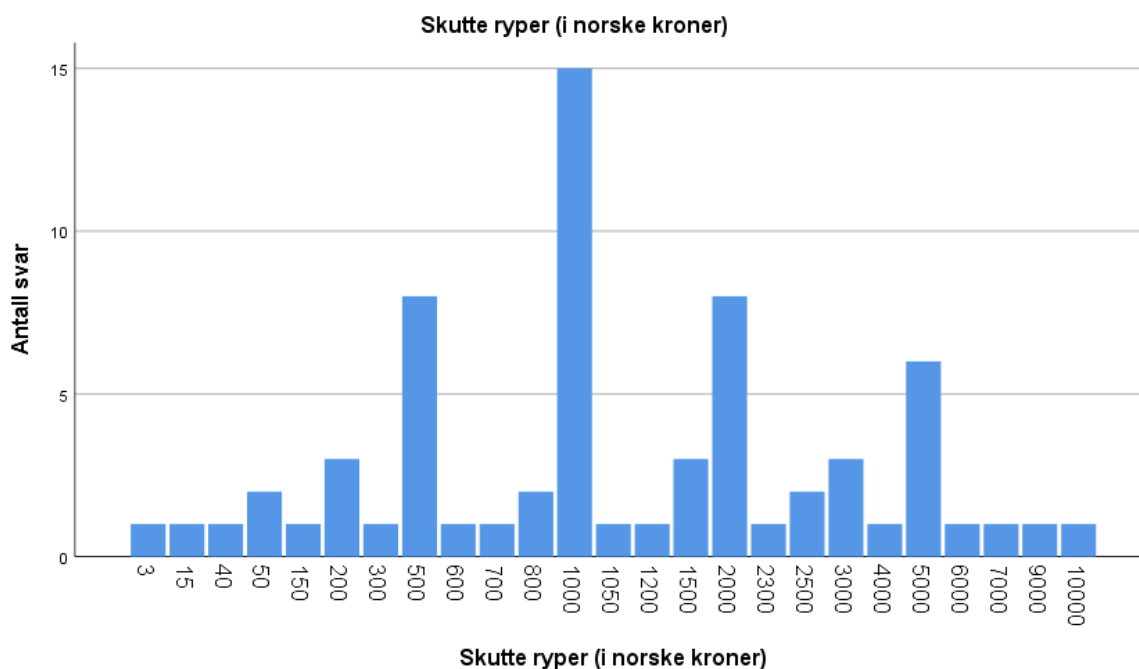
Det var et åpent spørsmål som lød: «*Hvorfor er snarefangst er viktig for deg?*». Her kunne respondentene skrive inn en kort forklaring eller stikkord om hvorfor de mente snarefangst var viktig for dem. Disse svarene er ikke videre bearbeidet i særlig grad, men stikkord som går igjen er å ta vare på en tradisjon og å videreføre denne til neste generasjon. Videre er det mange som oppgir spenning og det å føle at man lever i ett med naturen. Samtidig er det enkelte som oppgir at de er negative til snarefangsten og derfor har sluttet med dette. De åpne svarene er oversendt oppdragsgiver for videre bearbeiding.

Det er 92 personer (5,6% av n=1644) som oppgir å ha hatt inntekt fra salg av ryper (enten skutt eller snarefangst). På spørsmål om høyest inntekt man har hatt på salg av snarefangede ryper på en sesong har 32 oppgitt høyeste inntekt fra snarefangede ryper. Gjennomsnittlig inntekt var 2832 kroner, men varierer mellom 25 – 12 000 kroner. Fordelingen av inntekt fra snarefangede ryper er vist i Figur 10. 24 av de som oppga inntekt fra salg av snarefangede ryper er samiske, mens 8 er ikke-samiske. Inntektene som er oppgitt her kan stamme fra mange 10-år tilbake i tid (tidligste oppgitte årstall for høyeste inntekt var 1950, med en hovedvekt mellom 1975-2005).

Figur 10. Høyeste inntekt fra salg av snarefangede ryper. N=32.

Når det gjelder høyeste inntekt fra salg av skutte ryper, er det 67 som har oppgitt inntekt. Her finner jeg at gjennomsnittet er 1912 kroner og høyeste verdi er 10 000 kroner. Svarfordelingen er vist i Figur 11. Det var 25 samiske og 42 ikke-samiske som oppga å ha inntekter fra salg av skutte ryper. Som for snarefangede ryper, kan oppgitt inntekt stamme fra mange ti-år tilbake i tid, og tidsspennet for det året for høyeste inntekt fra salg av skutte ryper spenner fra 1950 til i år.

Figur 11. Høyeste inntekt fra salg av skutte ryper. N=67.

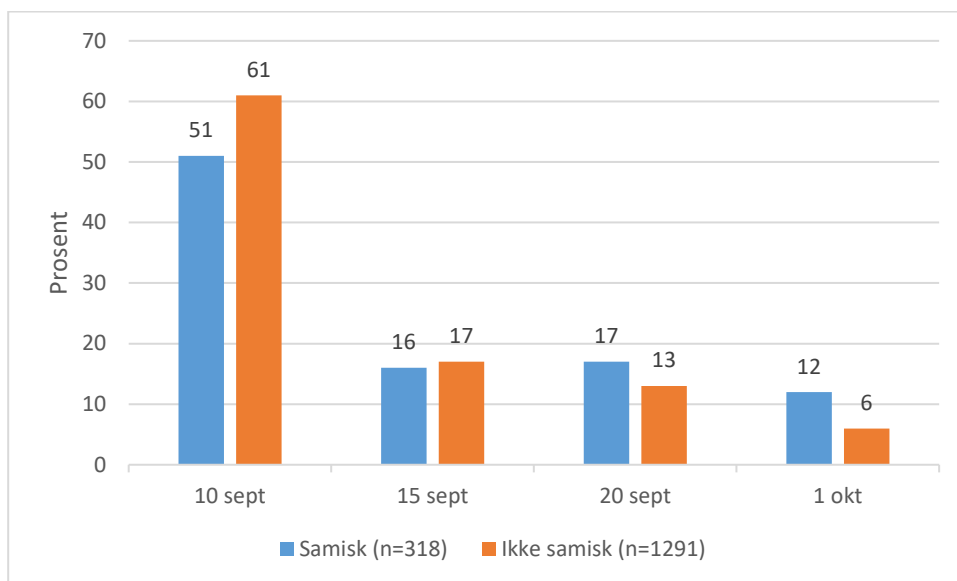
Det ble også spurt om man hadde hatt inntekt fra salg av snarefangede eller skutte ryper de siste 5 årene. Spørsmålet ble besvart av 88 personer, hvorav 3 personer sier de har hatt inntekt fra snarefangede ryper de fem siste årene og 14 personer sier de har hatt inntekt fra skutte ryper de fem siste årene.

I mars 2020 bestemte styret i FeFo at sesongkvote ved snarefangst av ryper oppheves inntil videre. Dersom omfanget av snarefangst som fremkommer i denne undersøkelsen er representativt for lokale småviltjegere i Finnmark, må man kunne si at omfanget av snarefangst ser ut til å være svært beskjedent.

3.5 Jakttider og sesongkvoter

På spørsmål om når jaktstart for småviltjakta bør være, svarer 59% (n=945) av alle respondene at jaktstart bør være som i dag, den 10. september (Figur 12). Det er nesten 17% som mener den bør starte den 15. september og 14% svarer den 20. september. Det er kun 5% som mener jaktstart bør være den 1. oktober og 5% har svart «vet ikke».

Det var flere ikke-samiske (61%) enn samiske (51%) som mener at jaktstart bør være 10. september (Figur 12). Det var like andeler samiske og ikke-samiske (16-17%) som mente at jaktstart burde være 15. september. Det var flest samiske (17%) som mente jaktstart burde være 20. september, mot 13% av de ikke-samiske. Det var flest samiske som mente at jaktstart bør være 1. oktober (12%), mot 3% av de ikke-samiske.

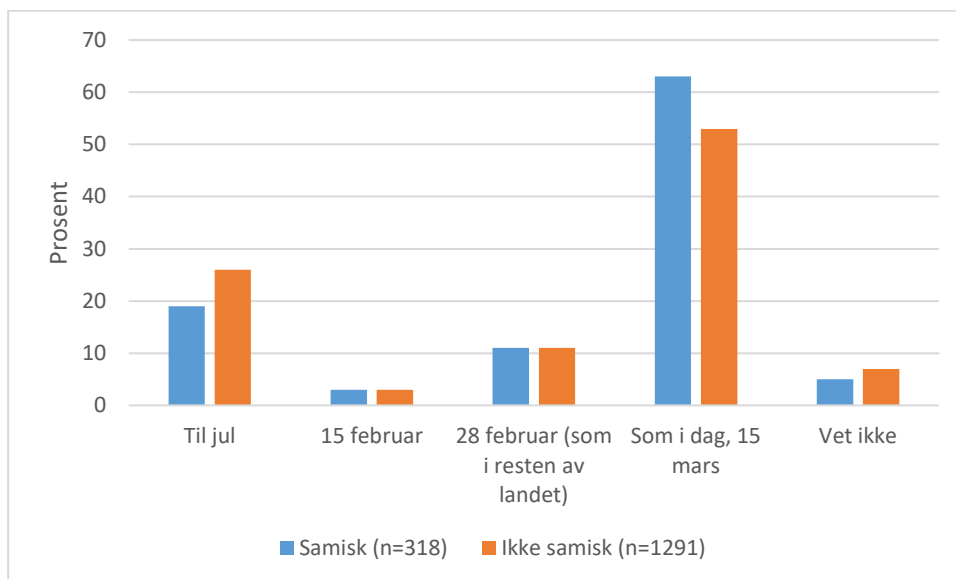
Figur 12. Andel svar for når småviltjakta bør starte på Finnmarkseiendommen.

Det var større andel av de som bor i bykommuner som mente jaktstart burde være 10. september (62%), sammenlignet med de som bor i bygd (49%). Det var like andeler (17-18%) som mente at jaktstart burde være 15. september, mens 12% i bykommuner og 20% i bygder mente jaktstart burde være 20. september. Tre prosent av de som bor i bykommune mente jaktstart burde være 1. oktober, mens 11% av de som bor i bygder mente det samme.

Det var åpnet for å gi en kommentar til valg av foretrukket dato for jaktstart. Det kom inn veldig mange kommentarer, og disse er oversendt oppdragsgiver for videre bearbeiding.

Videre ble det spurt om hva som var foretrukket dato for slutt på rypejakta på Finnmarkseiendommen. Samlet sett var det 55% (n=885) som mente at rypejakta bør slutte den 15. mars, slik den gjør i dag, mens hver fjerde person (25%, n=397) mener at rypejakta bør slutte til jul. Det var 11% (n=175) som mente at jakta bør slutte den 28. februar, slik den gjør i resten av landet.

En liten andel (3%, n=48) mente at jakta bør slutte 15. februar og 7% (n=104) svarte «Vet ikke» på dette spørsmålet.

Figur 13. Andel svar for når småviltjakta bør slutte på Finnmarkseiendommen.

Det er også forskjeller mellom samiske og ikke-samiske i synet på når rypejakta bør slutte. Det er 19% samiske og 26% ikke-samiske som mener jakta bør slutte til jul (Figur 13). Det er like andeler samiske og ikke-samiske som mener jakta bør avsluttes 15. februar (3%) eller 28. februar (11 %), mens 63% av de samiske mener jakta bør avsluttes 15. mars, mens 53% av de ikke-samiske mener det samme.

Det er kun mindre forskjeller mellom de som bor i by og bygd på når rypejakta bør avsluttes. 26% av de som bor i by mener jakta bør avsluttes til jul, mens 23% av de som bor i bygd mener det samme. Det er 3% i hver kategori som mener at jakta bør avsluttes 15. februar, og 10-12% i forannevnte kategorier som mener at jakta bør avsluttes 28. februar. 54% av de som bor i bykommuner mener jakta bør avsluttes den 15. mars og 57% av de som bor i bygder mener det samme.

Også her var det åpnet for kommentarer til valg av foretrukket sluttdato for rypejakta. Kommentarene er oversendt oppdragsgiver for videre bearbeiding.

Sesongkvote

Etter å ha filtrert vekk de som oppga dagskvoter (se metodekapittel 2.4), var det 1139 gyldige svar for hva en passende sesongkvote i et middels godt rypeår skulle være. Den sesongkvoten som ble ansett for å være passe, var på 22 ryper. De samiske ønsket i gjennomsnitt en sesongkvote på 24 ryper, mens de ikke-samiske i gjennomsnitt ønsket en sesongkvote på 21 ryper.

Dersom jeg tar med de som har oppgitt tallverdier mellom 1-5 ryper i beregningen, blir gjennomsnittet for sesongkvote på 17 ryper. De samiske ønsker seg i dette tilfellet en sesongkvote på 20 ryper, mens de ikke-samiske ønsker en sesongkvote på 17 ryper.

Det var 29 personer som ikke ønsket sesongkvote. Det var 362 personer som oppga antall ryper de mente var en passende dagskvote. De som har oppgitt dagskvote er ikke med i beregningen av en passende sesongkvote i et middels godt rypeår.

3.6 Jaktinnsats og rapportering av fangst

Aktivisering av jaktkort og rapportering av fangst

Respondentene opplyser at de i gjennomsnitt husker å aktivere jaktkortet i 79% av tilfellene, hvorav 34,5% (n=623) oppgir at de alltid gjøre det og bare 3,5% (n=60) oppgir at de aldri gjør det. Det var 9% (n=180) som ikke besvarte dette spørsmålet.

Når det gjelder rapportering av fangst oppgir de som har besvart spørsmålet at de husker å rapportere i 82% av tilfellene. Det var 2,5% (n=46) som oppga at de aldri rapporterer, mens 40,8% (N=738) oppgir at de alltid rapporterer fangst.

Når jeg kontrollerer for forskjeller i rapporteringsgrad mellom etnisitet, aldersklasser og de som jakter med eller uten hund finner jeg ingen vesentlige forskjeller. Det er en noe lavere aktiverings- ($t_{1,1597}=-2.68$, $p=0.007$) og rapporteringsgrad ($t_{1,1597}=-3.30$, $p=0.001$) blant de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet (74,5% aktiveringsgrad og 77% rapporteringsgrad) sammenlignet med de som bor utenfor språkområdet (80% aktiveringsgrad og 84% rapporteringsgrad). Forskjellene er ikke veldig store, men statistisk sikker.

Jaktinnsats og fangst

For utvalget samlet er gjennomsnittlig antall jakt dager etter lirype om lag 6 dager, mens fjellrype jaktes i gjennomsnitt 3-4 dager og hare jaktes litt over en dag (Tabell 3). Samme mønster følger rapportert fangst. Respondentene oppgir å ha jaktet lirype i til sammen 8637 jakt dager, og fjellrype i 4810 jakt dager, mens hare ble jaktet i 1600 jakt dager. Samlet fangst er i spørreundersøkelsen oppgitt til 5719 liryper, 2941 fjellryper og 601 harer.

FeFo sine egne fangsttall (tabell 2, kolonne Fefo fangstdata) viser en gjennomsnittlig fangst på 2,1 liryper og 1,1 fjellryper og en samlet fangst på 4764 liryper og 2372 fjellryper. Gjennomsnittlig fangst av hare var 0,1 og en samlet fangst på 331 harer. Gjennomsnittlig antall jakt dager innrapportert til FeFo var 4,1, men i fangstrapporteringen skilles det ikke på antall jakt dager på ulike arter, slik det er gjort i spørreundersøkelsen. Antall felt vilt innrapportert til FeFo i forhold til antall felt vilt oppgitt i spørreundersøkelsen, viser at 83% av felt lirype og 80% av felt fjellrype er innrapportert til FeFo. For hare er 55% av de harene som er oppgitt i spørreundersøkelsen innrapportert til FeFo. For li- og fjellrype stemmer disse andelene svært godt med andelen som oppgir å rapportere fangst.

Tabell 3. Gjennomsnittlig antall jakt dager og gjennomsnittlig samlet fangst av lirype, fjellrype og hare i jakt sesongen 2019/2020 for jegere bosatt i Finnmark. Kolonnen FeFo fangstdata er gjennomsnittlig fangst fra Finnmarkseiendommens egne tall fangsttall. Tall i parentes er sum av alle som besvarte undersøkelsen eller har rapportert fangst til Fefo.

Art	Jaktdager	Fangst	FeFo fangstdata
Lirype	6,2 (8637)	4,1 (5719)	2,1 (4764)
Fjellrype	3,5 (4810)	2,1 (2941)	1,1 (2372)
Hare	1,2 (1600)	0,4 (601)	0,1 (331)

De samiske jakter i gjennomsnitt 5,8 dager etter lirype, 3,3 dager etter fjellrype og 0,8 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,7 liryper, 2,1 fjellryper og 0,3 harer. De ikke-samiske jakter i gjennomsnitt 6,3 dager etter lirype, 3,5 dager etter fjellrype og 1,2 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,0 liryper, 2,1 fjellryper og 0,5 harer. De samiske legger altså ned mindre jaktinnsats på ryper og hare enn de ikke-samiske, men har samtidig noe større gjennomsnittlig lirypefangst.

De som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet jakter i gjennomsnitt 6,4 dager etter lirype, 3,7 dager etter fjellrype og 0,6 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,4 liryper, 2,1

fjellryper og 0,1 harer. De som bor utenfor det samiske språkforvaltningsområdet jakter i gjennomsnitt 6,3 dager etter lirype, 3,5 dager etter fjellrype og 1,3 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,1 liryper, 2,1 fjellryper og 0,5 harer. De som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet legger ned noe større jaktinnsats på ryper, og har noe større lirypefangst, men mindre innsats etter hare enn de som bor utenfor språkforvaltningsområdet.

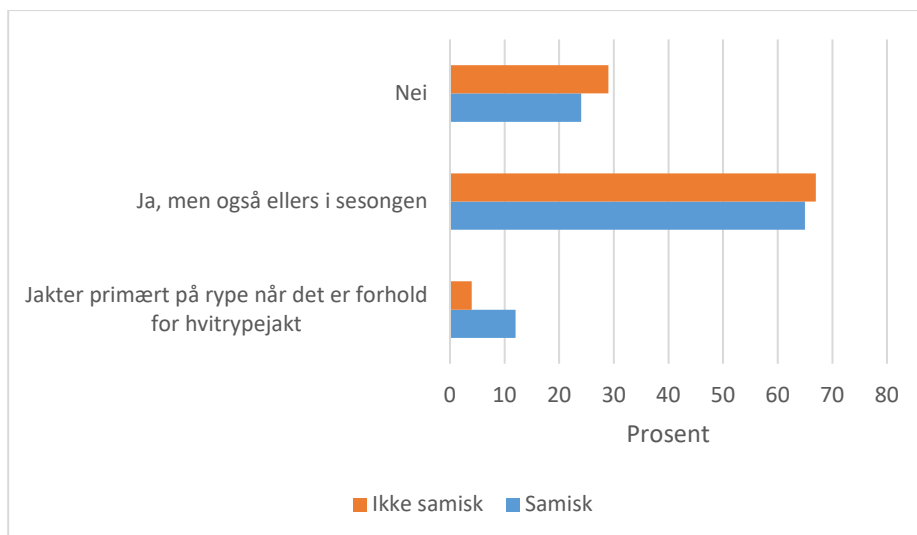
De som bor i bykommuner jakter i gjennomsnitt 6,5 dager etter lirype, 3,0 dager etter fjellrype og 1,1 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,3 liryper, 1,8 fjellryper og 0,3 harer. De som bor i bygder jakter i gjennomsnitt 5,7 dager etter lirype, 4,8 dager etter fjellrype og 1,5 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 3,8 liryper, 3,1 fjellryper og 0,8 harer. De som bor i bygder legger ned mindre jaktinnsats på ryper og hare enn de som bor i byer. De som bor i bygder har signifikant høyere fangst ($t_{1,1260}=-5.12$, $p=0.001$) av fjellrype. Fangst av hare nærmet seg å være signifikant høyere hos de som bor i bygder ($t_{1,1260}=-1.88$, $p=0.061$) enn de som bor i byer.

De som jakter med hund jakter i gjennomsnitt 10,1 dager etter lirype, 2,5 dager etter fjellrype og 0,9 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 7,7 liryper, 1,4 fjellryper og 0,2 harer. De som av og til jakter med hund jakter i gjennomsnitt 5,2 dager etter lirype, 3,6 dager etter fjellrype og 1,5 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 3,3 liryper, 2,6 fjellryper og 0,5 harer. De som ikke jakter med hund jakter i gjennomsnitt 3,8 dager etter lirype, 4,2 dager etter fjellrype og 1,3 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 1,8 liryper, 2,5 fjellryper og 0,6 harer. De som jakter med hund legger ned størst innsats etter lirype, mens de som av og til eller ikke jakter med hund legger ned større innsats etter fjellrype og hare.

De under 40 år jakter i gjennomsnitt 6,2 dager etter lirype, 4,3 dager etter fjellrype og 1,5 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 3,0 liryper, 2,1 fjellryper og 0,4 harer. De mellom 40-59 år jakter i gjennomsnitt 6,3 dager etter lirype, 3,5 dager etter fjellrype og 1,1 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,5 liryper, 2,5 fjellryper og 0,4 harer. De som er 60 år eller eldre jakter i gjennomsnitt 6,2 dager etter lirype, 2,5 dager etter fjellrype og 0,4 dager etter hare. De feller i gjennomsnitt 4,9 liryper, 1,5 fjellryper og 0,6 harer. For lirype er jaktinnsatsen relativt lik for alle aldersklasser, mens jaktinnsatsen etter fjellryper avtar med økende alder. For hare er det de under 40 år som legger ned størst innsats. Lirypefangsten øker med økende alder, mens fjellrypefangsten er størst blant de mellom 40-59 år og harefangsten er størst blant de over 60 år.

3.7 Om «hvitypejakt»

Hvitypejakt er en jaktform som foregår sent på høsten, der jegeren utnytter at rypene har skiftet til hvit vinterdrakt, mens bakken fortsatt er snøfri. Det ble spurt om man utøver denne type jakt. Det var 5% av de som hadde besvart spørsmålet som primært jaktet når det var forhold for hvitypejakt. To av tre (66%) oppgir at de jakter når forholdene er slik, men også ellers i sesongen, mens 28% svarte nei (Figur 14). Det er en større andel blant de som defineres som samiske (12%, $n=38$) som primært jakter når det er forhold for hvitypejakt, sammenlignet med ikke-samiske (4%, Figur 9). Blant de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet er det 16% ($n=38$) som oppgir at de primært jakter rype når det er forhold for hvitypejakt, sammenlignet med de som bor utenfor språkforvaltningsområdet (4%, $n=48$).

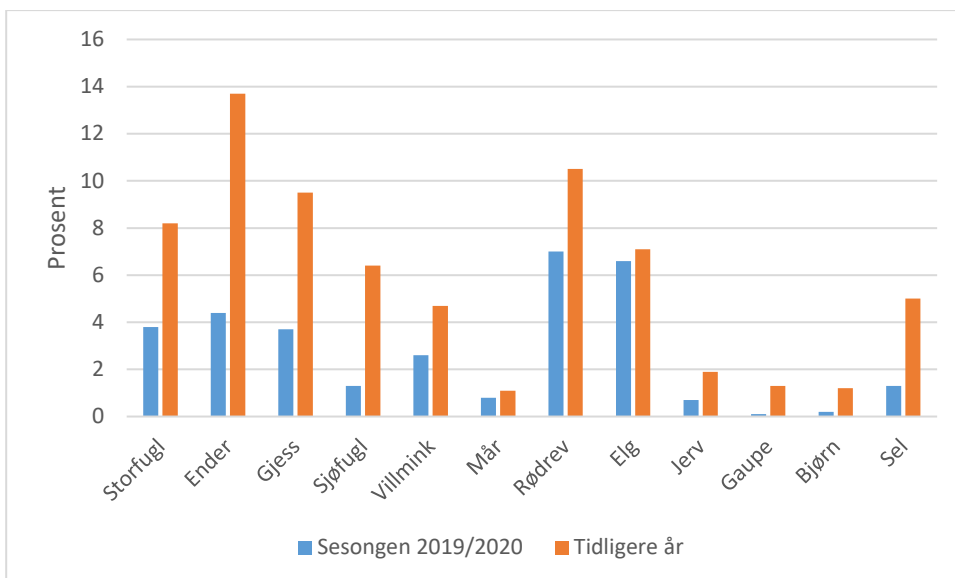

Figur 14. Om man primært bedriver hvitrypejakt, eller også jakter ellers i sesongen. Andeler i prosent av antall svar (samisk: n=318, ikke-samisk: n= 1353).

Det er en noe høyere andel blant de som bor i bygder (12%, n=51) som oppgir at de primært jakter når det er forhold for hvitrypejakt, enn de som bor i byer (3%, n=35). Det er også lavere andel blant de som jakter med hund (2%, n=13) som primært jakter når forholdene for hvitrypejakt er tilstede, sammenlignet med de som jakter av og til med hund (5%, n=16), og de som ikke jakter med hund (8%, n=62). Når det gjelder alder, er det størst andel blant de som er 60 år eller eldre (7%, n=24) som primært jakter når det er forhold for hvitrypejakt. Det var lavest andel (4%) blant de under 40 år, mens 6% av de mellom 40-59 år oppga at de primært jaktet når det var slike forhold.

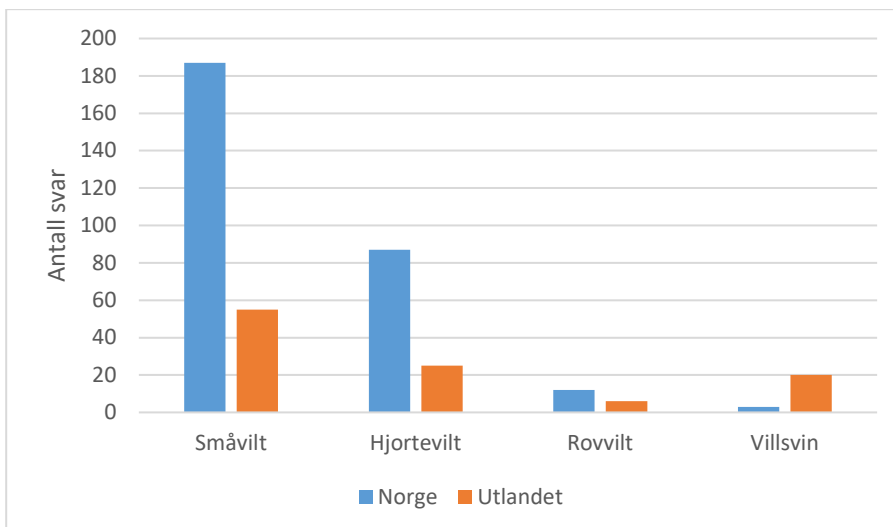
3.8 Andre arter som det jaktes på

Det er 28,5% (n=515) som oppgir å jakte på andre arter enn rype og hare i Finnmark. En oversikt over hvilke andre arter som ble jaktet på er gitt i Figur 15. Det er elg og rødrev som størst andel jakter ved siden av ryper og hare. Det ser også ut til at man tidligere jaktet mer på andre arter enn man oppgir å gjøre i sesongen 2019/2020. Det var også med et spørsmål om man hadde benyttet fangstredskap (for eksempel bås eller slagfelle) og 1,8% oppga å ha brukt dette sesongen 2019/2020, mens 3,4% oppga å ha brukt dette tidligere.

Figur 15. Hvilke andre arter som ble oppgitt jaktet på. Tall i prosent av n=1987.

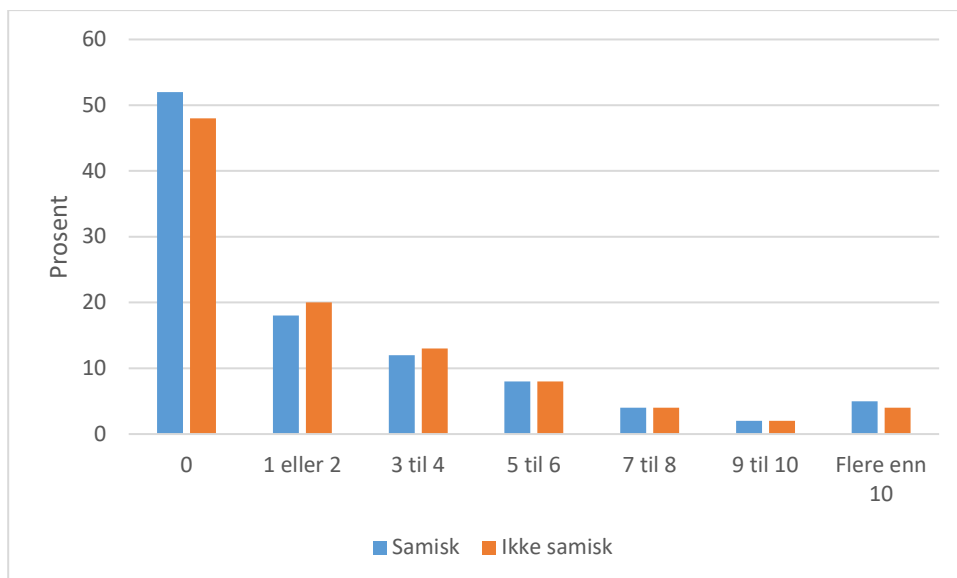
På spørsmål om hvilke andre arter som ble jaktet utenfor Finnmarkseiendommen, enten i Norge eller i utlandet, besvarte 280 personer spørsmålet (Figur 16). Av disse, oppga 226 personer å ha jaktet småvilt i Norge (83%) eller i utlandet (24%). 109 personer oppga å ha jaktet hjortevilt, hvorav 80% av disse oppga å ha jaktet hjortevilt i Norge og i 23% hadde jaktet i utlandet. Det var kun en mindre andel som oppga å ha jaktet rovvilt (18 personer) eller villsvin (23 personer) i Norge eller i utlandet.

Figur 16. Svarfordeling på artsgrupper som ble jaktet på andre steder i Norge eller i utlandet sesongen 2019/2020.

3.9 Jaktturenes varighet og overnattingsform

Respondentene ble bedt om å oppgi hvor mange turer på småviltjakt som var med overnatting i løpet av sesongen 2019/2020. Nesten halvparten, 48% (n=833) oppga at ingen turer var med overnatting (Figur 17) og fordelingen er relativt lik mellom samiske og ikke-samiske småviltjegerne.

Figur 17. Antall jaktturet etter småvilt med overnatting sesongen 2019/2020. Andeler i prosent av n=1721.

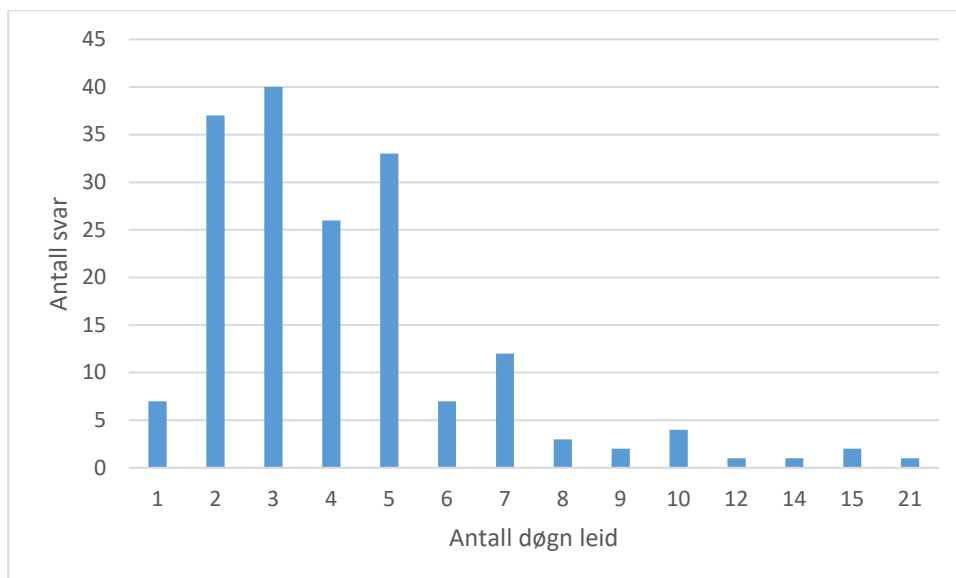
Varigheten på en flerdagers jakttur var i gjennomsnitt 3,5 dager og utgjorde til sammen 3046 overnattingsdøgn, fordelt på 865 personer som hadde vært på jaktturet med overnatting. Syttiseks prosent av de som hadde overnattet, oppga å ha overnattet 4 døgn eller kortere.

Den vanligste formen for overnatting var i en hytte man eier selv eller i lavvo/telt (Tabell 4). Det var også en høy andel som svarte alternativet «annet». Av de som oppga «annet» på overnattingsform, var det dominerende svaret at man overnattet i en hytte tilhørende venner, jaktkamerat eller familiemedlemmer. Ellers ble også bobil og båt nevnt av enkelte.

Tabell 4. Overnattingsform under jaktturet med overnatting.

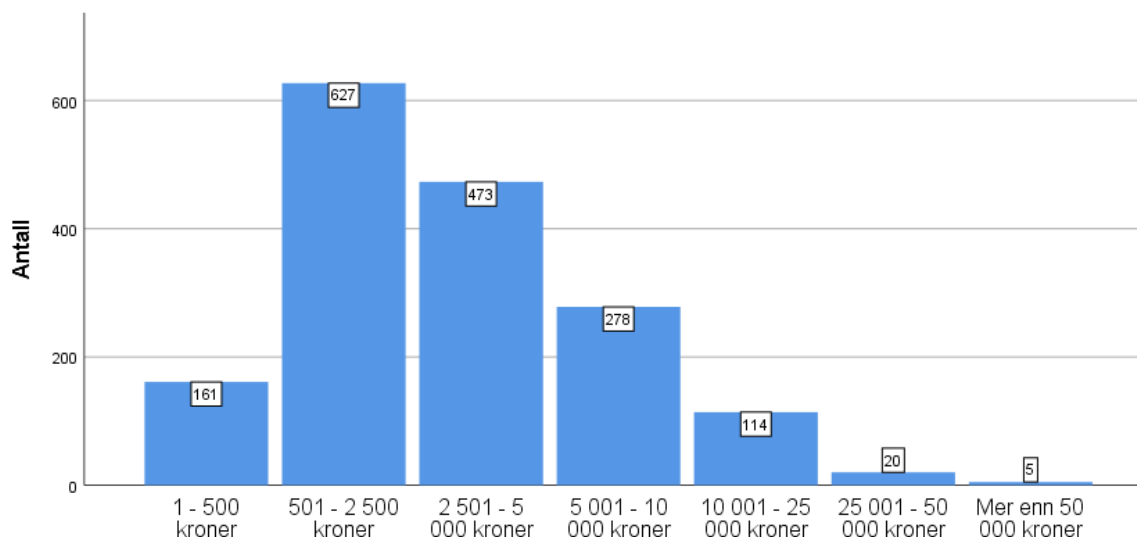
	N	% av alle svar	% av utvalget (n=865)
Overnattet i hytte jeg eier	431	35,6%	49,8%
Overnattet i hytte som er åpen	48	4,0%	5,5%
Overnattet i lavvo/telt	363	30,0%	42,0%
Overnattet i gamle som er åpen	79	6,5%	9,1%
Leide hytte/rom av bedrift	87	7,2%	10,1%
Leide husrom privat	35	2,9%	4,0%
Annet	166	13,7%	19,2%
Totalt	1209	100	139,8

Det var 1479 (89,4%) som oppga at de ikke leide husrom under småviltjakt i Finnmark. Blant de drøyt 10% som oppga antall døgn de leier husrom, var det mest vanlig å leie mellom 2-5 dager (Figur 18). De som deltok i spørreundersøkelsen oppgir å ha leid til sammen 755 utleiedøgn jaktseasonen 2019/2020.

Figur 18. Frekvensfordeling over antall døgn hvor overnatting ble leid under småviltjakt sesongen 2019/2020.

De som deltok i undersøkelsen ble bedt om å oppgi økonomisk forbruk når det gjaldt utgifter utenom jaktkort og jegeravgift, som de hadde til mat, ammunisjon, våpen, overnatting, drivstoff, jaktutstyr, klær og lignende. Utgiftene skulle oppgis innenfor intervaller som oppgitt i Figur 19. Det er mest vanlig å ha et forbruk mellom 501-2500 kroner deretter kommer intervallet 2501-5000 kroner. Dersom en bruker middelverdien i intervallene og ganger med antall svar i hvert intervall, kan man regne ut et grovt gjennomsnitt på oppgitt forbruk. I dette tilfellet blir det gjennomsnittlige årlige forbruket på 4670 kroner per person. I tillegg kommer kostnaden for jaktkort og jegeravgift.

Figur 19. Frekvensfordeling av oppgitte utgifter i forbindelse med småviltjakt i Finnmark sesongen 2019/2020.

3.10 Om jaktutøvelsen, reiseavstander og valg av jaktområde

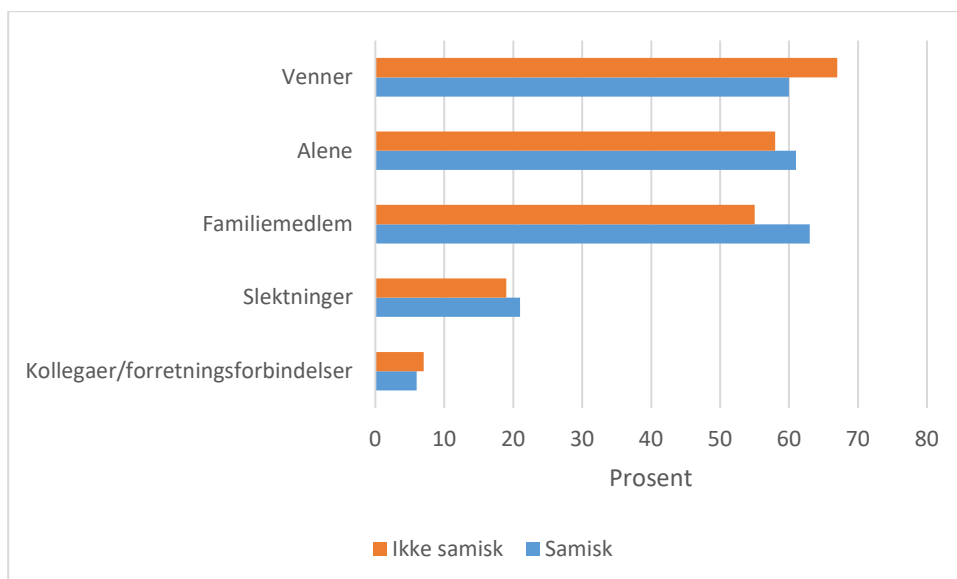
Våpen som brukes under jakt

Blant småviltjegerne som deltok i undersøkelsen oppgir 97,5% (n=1605) av de som har besvart spørsmålet (n=1646) at de bruker hagle, mens 24% også oppgir at de bruker rifle. Det er bare

3% som oppgir at de bruker kombivåpen. Det er kun mindre forskjeller i hva slags type våpen som brukes mellom de som bor i bykommuner og de som bor i bygder. Derimot finner jeg større forskjeller mellom de som er samiske og ikke-samiske, hvor en større andel samiske jegere oppgir å bruke rifle (32% mot 22% blant ikke-samiske). Samme mønster sees ikke like tydelig blant de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet, sammenlignet med de som bor utenfor. I det samiske språkforvaltningsområdet benytter 5% flere rifle, sammenlignet med de som bor utenfor. Det er også en større andel som benytter rifle blant jegere under 40 år (34%), sammenlignet med aldergruppene 40-59 år (26%) og jegere 60 år eller eldre (11%).

Hvem jaktes det sammen med?

Det var med et flervalgs spørsmål om hvem man jakter sammen med når man jakter småvilt i Finnmark. Samlet sett var venner den kategorien som flest oppga, hele 65% svarte det. Deretter oppgir 58% at de også jakter alene, og 57% oppgir at de jakter sammen med familiemedlemmer. Bare 19% oppgir slektninger og 6% oppgir kollegaer eller forretningsforbindelser (Figur 20).

Figur 20. Hvem man jakter sammen med under småviltjakt i Finnmark. Flervalgs spørsmål, andeler i prosent av antall svar (samisk: n=670, ikke-samisk: n= 2734).

Når det gjelder samiske og ikke-samiske småviltjegere er det noen mindre forskjeller (Figur 20), hvor det er en litt større andel som jakter alene blant samiske (61%), sammenlignet med ikke-samiske (58%). Forskjellen er så liten at den er uten praktisk betydning. Videre er det større andel samiske som jakter sammen med et familiemedlem (63%) enn blant ikke-samiske (55%). Det er høyere andel ikke-samiske som jakter sammen med venner (67%), enn blant samiske (60%).

Når det gjelder de som er bosatt innenfor det samiske språkforvaltningsområdet, er det en lavere andel som jakter sammen med venner (62%), sammenlignet med de som bor utenfor språkforvaltningsområdet (66%). Ellers var forskjellene mindre enn $\pm 3\%$.

Ser en på forskjeller mellom by-bygd, finner jeg kun mindre forskjeller, og disse ligger i størrelsesorden $\pm 2\%$. Det er noe høyere andel som oppgir å jakte med venner i by (67%) i forhold til de som bor i bygd (62%).

Når det gjelder bruk av hund eller ikke, finner jeg at det er størst andel som jakter alene blant de som ikke bruker hund (63%) eller bruker hund av og til (60%), mens 51% av de som jakter med hund jakter alene. Det er størst andel som jakter sammen med familiemedlemmer blant de som bruker hund (65%), sammenlignet med de som bruker hund av og til (57%) eller ikke jakter med hund (51%). De som jakter med hund av og til utgjør størst andel (79%) blant de som oppgir at

de jakter sammen med venner, hvor andelen blant de som jakter uten hund er 59% og de som jakter med hund er 66%. De som jakter med hund av og til utgjør også høyeste andel (25%) av de som oppgir å jakte med slektninger, hvor andelen som jakter sammen med slektninger blant de som jakter med hund er 19% og de som jakter uten hund er 17%.

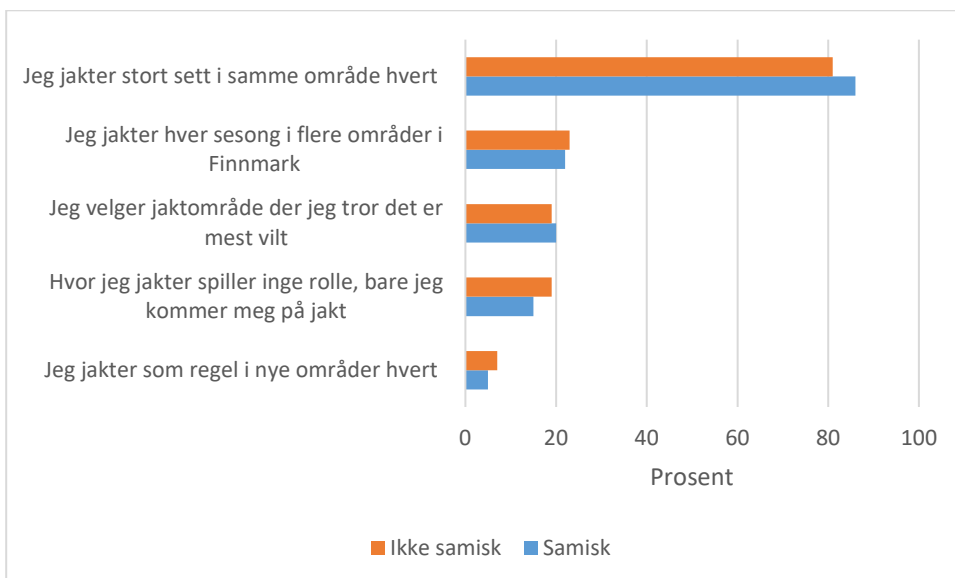
Det er også noen forskjeller mellom aldersklasser, hvor det er høyest andel som jakter alene (70%) blant de under 40 år, mens mellom 53-55% i de eldre aldersklassene oppgir å jakte alene. Mellom 59-62% av aldersklassene under 60 jakter sammen med familiemedlemmer, mens kun 46% av de som er 60 år eller eldre oppgir å jakte sammen med familiemedlemmer. Tretti prosent av de under 40 år oppgir å jakte med slektninger, mens bare 17% i aldersklassen 40-59 år oppgir det og 12% av de som er 60 år eller mer. Mellom 67-75% i aldersklassene under 60 år oppgir å jakte sammen med venner, mens 52% av de som er 60 år eller eldre oppgir dette. Det er også 12% av de under 40 år som oppgir å jakte sammen med kollegaer eller forretningsforbindelser, mens 6% av de mellom 40-59 år og 2% av som er 60 år eller eldre oppgir dette.

Valg av jaktområde

Samlet sett, er det 82% (n=1355 av 1651 svar) som svarer at de stort sett jakter i samme område hvert år (Figur 13). Samtidig svarer nærmere hver fjerde person (23%) at de jakter i flere områder hver sesong. Det er også 19% som oppgir at de velger jaktområde der de tror det er mest vilt og 18% svarer at det spiller liten rolle hvor man jakter, bare man kommer seg på jakt.

Blant samiske og ikke-samiske jegere er det noe høyere andel samiske som svarer at de jakter i samme område hvert år (86%), mot 81% blant de ikke-samiske. For de andre påstandene er forskjellene innenfor $\pm 3\%$ (Figur 21).

For de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet, finner jeg at det er høyere andel (88%) som sier at de jakter i samme område hvert år, mens 81% av de som bor utenfor språkforvaltningsområdet jakter i samme område hvert år. Det er høyere andel blant de som bor utenfor området (8%) som sier at de jakter i nye områder hvert år, enn blant de som bor innenfor området (3%). Samme svarmønster finner jeg for påstanden om at man jakter i flere områder hver sesong, hvor 18% av de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet svarer dette, mot 24% av de som bor utenfor området. Det er også en lavere andel (11%) av de som bor innenfor språkforvaltningsområdet som har svart at det spiller mindre rolle hvor man jakter, bare man kommer seg på jakt, hvor 19% av de som bor utenfor området har svart det samme.

Figur 21. Flervalgsspørsmål om valg av jaktområde. Andeler i prosent av antall svar (samisk: n=468, ikke-samisk: n= 1979).

Ser en på forskjeller mellom by-bygd, finner jeg at det er høyere andel i bygd (87%) som stort sett jakter i samme områder hvert år, mot (80%) av de som bor i by. Samtidig er det en lavere andel i bygd (17%) som svarer at de jakter i flere områder hver sesong, enn de som bor i by (26%). Ut over dette er forskjellene mindre, innenfor $\pm 3\%$.

En noe høyere andel av de som jakter med hund (85%) oppgir at de jakter stort sett i samme område hvert år, enn de som av og til eller ikke jakter med hund (henholdsvis 80% og 81%). En noe lavere andel av de som ikke jakter med hund (16%) oppgir at de velger jaktområde der de tror det er mest vilt, sammenlignet med de som jakter med hund eller av og til med hund (henholdsvis 21% og 23%). Det er også en høyere andel av de som jakte med hund (31%) som oppgir at de jakter i flere områder hver sesong, sammenlignet med de som av og til jakter med hund (25%) eller ikke jakter med hund (16%). Det var en lavere andel av de som jakter med hund (13%) som oppgir at det spiller mindre rolle hvor man jakter, bare man kommer seg på jakt, sammenlignet med de som av og til jakte med hund (20%) eller de som ikke jakter med hund (20%).

Det er også forskjeller mellom aldersklasser. Det er en langt lavere andel av jegere under 40 år (72%) som oppgir å stort sett jakte i samme område hvert år, sammenlignet med jegere 40-59 år og 60 år eller eldre (henholdsvis 85-87%). Det er også en større andel av jegere under 40 år (14%) som oppgir å jakte i nye områder hvert år, sammenlignet med de eldre aldersgruppene (henholdsvis 6% for 40-59 år og 2% for 60 år eller eldre). Det er også flest av de yngre jegerne som oppgir å velge jaktområde ut ifra hvor man tror det er mest vilt (28%), sammenlignet med aldersgruppene 40-59 år (17%) og 60 år eller eldre (11%). Flere yngre jakter også i flere områder hver sesong (32%), sammenlignet med aldersgruppen 40-59 år (22%) og 60 år eller eldre (16%). Samme mønster finner jeg for påstanden om at det spiller liten rolle hvor man jakter, bare man kommer seg på jakt, der 31% av de yngste svarer det, mot 15% av de mellom 40-59 år og 9% av de som er 60 år eller eldre.

Rypejakt med jegere bosatt utenfor Finnmark

Det ble også spurt om man jakter ryper sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark og her svarer snaut 4% (n=59) at de alltid jakter sammen med jeger bosatt utenfor Finnmark, mens 64% (n=1059) svarer at de aldri jakter sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark og 32% (n=533) svarer noen ganger.

Av de 59 som har svart at de alltid jakter sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark er 17% samiske og 83% ikke-samiske. 19% er bosatt innen det samiske språkforvaltningsområdet og 81% er bosatt utenfor, 65% bosatt i by og 35% bosatt i bygd og 59% jakter alltid, eller av og til med hund og 41% uten hund. Trettien prosent er under 40 år, 47% er mellom 40-59 år og 22% er 60 år eller eldre.

Av de 533 som har svart at de av og til jakter sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark er 15% samiske og 85% ikke-samiske, 16% er bosatt innen det samiske språkforvaltningsområdet og 84% er bosatt utenfor, 72% er bosatt i by og 28% bosatt i bygd, 62% jakter alltid, eller av og til med hund og 38% uten hund. Tjuefire prosent er under 40 år, 51% er mellom 40-59 år og 25% er 60 år eller eldre.

Av de 1059 som har svart at de aldri jakter sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark er 21% samiske og 79% ikke-samiske, 14% er bosatt innen det samiske språkforvaltningsområdet og 84% er bosatt utenfor, 73% bosatt i by og 27% bosatt i bygd, 46% jakter alltid, eller av og til med hund og 54% uten hund. 28% er under 40 år, 51% er mellom 40-59 år og 21% er 60 år eller eldre.

De som hadde oppgitt at de jaktet sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark ble også spurt om antall dager de pleier å jakte sammen med jegere bosatt utenfor Finnmark. Det var 409

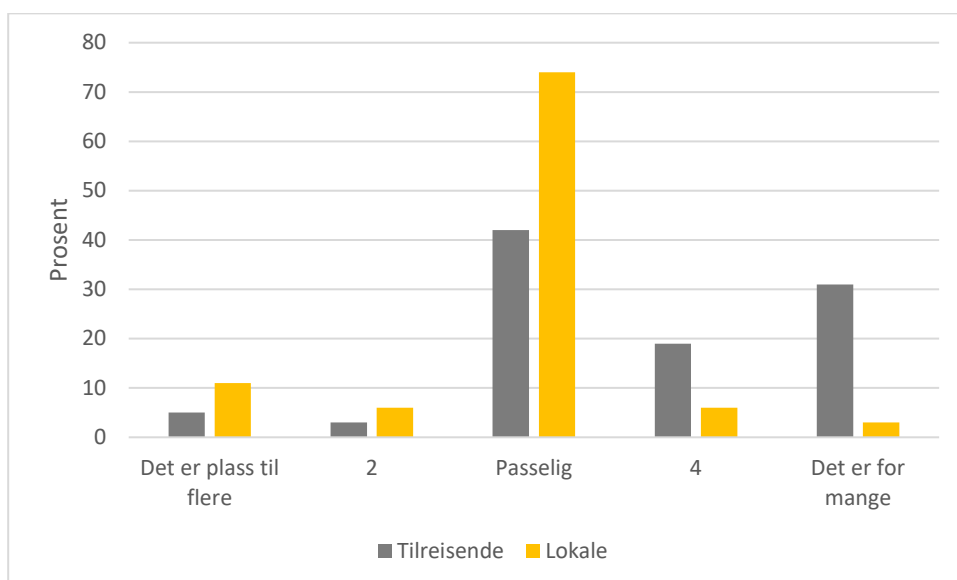
personer som besvarte spørsmålet. Antall dager varierte fra 1-20 dager med et gjennomsnitt på 3,5 dager. Tre av fire respondenter (74%) svarte at jakta varte i 4 dager eller kortere.

Reiseavstander

Reiseavstanden fra hjemsted til det området man jakter mest i ble kartlagt. Over halvparten (54% av n=1596) reiste mellom 5-50 km. 17% reiste kortere enn 5 km eller mellom 51-100 km. Det var bare 7% som reiste mellom 101-200 km og 5% reiste lenger enn 200 km. Brukes samme regnemåte for å regne ut gjennomsnittlig reiselengde som ble gjort for økonomisk forbruk, blir gjennomsnittlig reiselengde 48 km. Ser en på forskjeller mellom by og bygd, finner jeg at gjennomsnittlig reiselengde er 53 km hos de som bor i by og 39 km hos de som bor i bygd. Videre analyser av andre segmenteringsvariable er ikke utført her.

3.11 Jegertetthet

I undersøkelsen ble det spurt om hva man syntes om tettheten av tilreisende og lokale jegere i det området man jakter småvilt. 42% mener at tettheten av tilreisende jegere er passe, slik det er i dag, mens halvparten (49 %) mener det er for litt for- eller for mange tilreisende jegere. Det er bare 5% som mener det er plass til flere tilreisende jegere (Figur 22). Det var 74 % som mente at tettheten av lokale jegere er passelig, mens henholdsvis 6% og 3% mener det er litt for- eller for mange lokale jegere (Figur 22). Det er 11% som mener det er plass til flere lokale jegere.

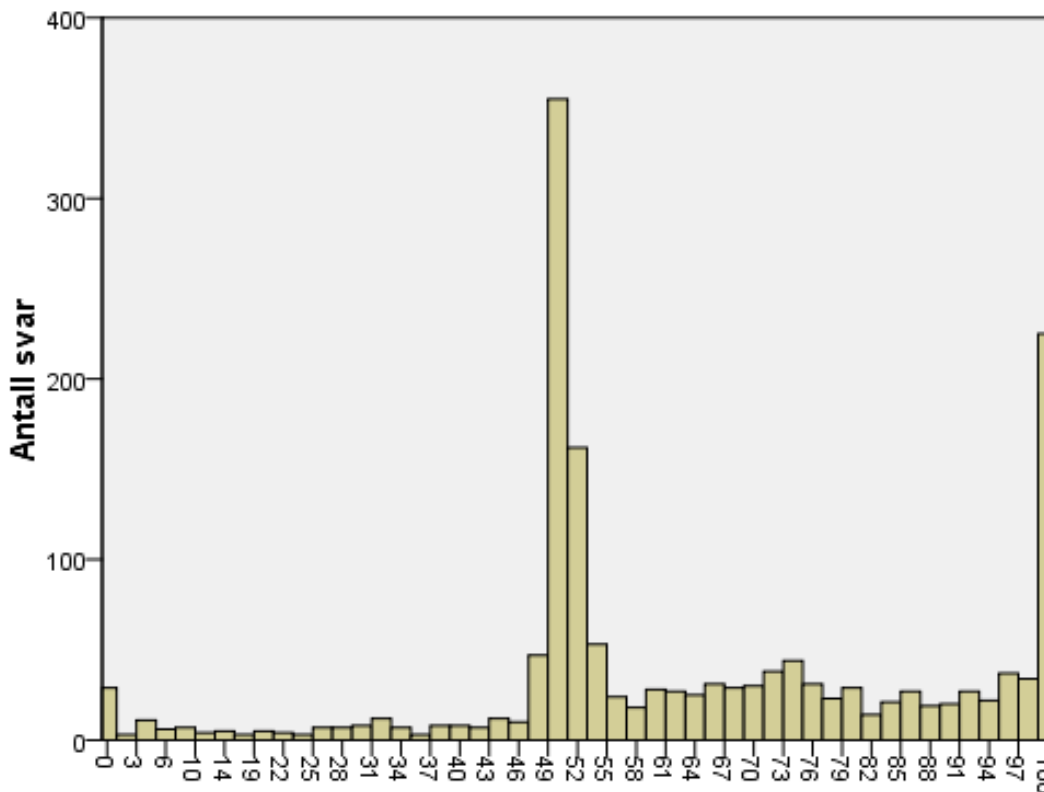

Figur 22. Hva småviltjegere bosatt i Finnmark mener om tettheten av tilreisende (n=1585) og lokale jegere (n=1575) på sitt jaktområde.

3.12 Holdninger til fangstreguleringer og adferd i et «bunnår»

For å se hvordan jegere har tilpasset seg fangstreguleringer, ble følgende spørsmål stilt: «I løpet av de siste årene har det blitt mer vanlig med fangstreguleringer på rypejakt. På hvilken måte har denne praksisen påvirket din holdning til fangstreguleringer? Er du mer negativ eller positiv til reguleringer nå enn tidligere?» her skulle man angi hvor man lå på en skala fra 0 -100, hvor 0 var klart mer negativ og 100 klart mer positiv. Svarer man 50, er det ingen holdningsendring. Gjennomsnittlig skår på fangstregulering var 64, hvilket betyr at man generelt har blitt noe mer (14%) positiv til fangstreguleringer nå enn man var tidligere (Figur 23). Det er bare 17% som har oppgitt verdier under 50, det vil si at de har blitt mer negative til fangstreguleringer. Det er 18% som har svart 50, som her betyr ingen endring, mens de øvrige har blitt mer positive til fangstreguleringer.

Det er ingen forskjell mellom de som bor i by eller bygd, samiske og ikke-samiske, bosatte i og utenfor det samiske språkforvaltningsområdet, eller om man jakter med eller uten hund, i synet på reguleringer. Derimot er aldersklasse en variabel som viser tydelige forskjeller, på grensen til å være statistisk sikker ($p=0.067$). De yngre jegerne er mer positive til reguleringer enn de eldre jegerne. Jegere under 40 år har en gjennomsnittsskår på 66, mens aldersgruppen 40-59 år har en skår på 64 og de som er 60 år eller eldre har en skår på 64.

Figur 23. Frekvensfordeling av endring i holdning til fangstreguleringer. Skala: 0= klart mer negativ og 100= klart mer positiv.

Det var også med et spørsmål om hva man tror andre jegere sitt syn på fangstbegrensninger er. Her var skalaen 0= andre jegere ønsker mye mindre strenge reguleringer og 100= Andre jegere ønsker mye strengere reguleringer og 50= omtrent som meg. Tror du at andre jegere ønsker strengere eller mindre strenge reguleringer enn hva du selv gjør? Her var gjennomsnittsskåren 44, og 42% mente dermed at andre ønsket litt mindre strenge reguleringer enn hva man selv gjorde. 28% svarte 50, det vil si omtrent som hva man selv ønsker, mens 23% mener at andre ønsker strengere reguleringer enn hva man selv gjør.

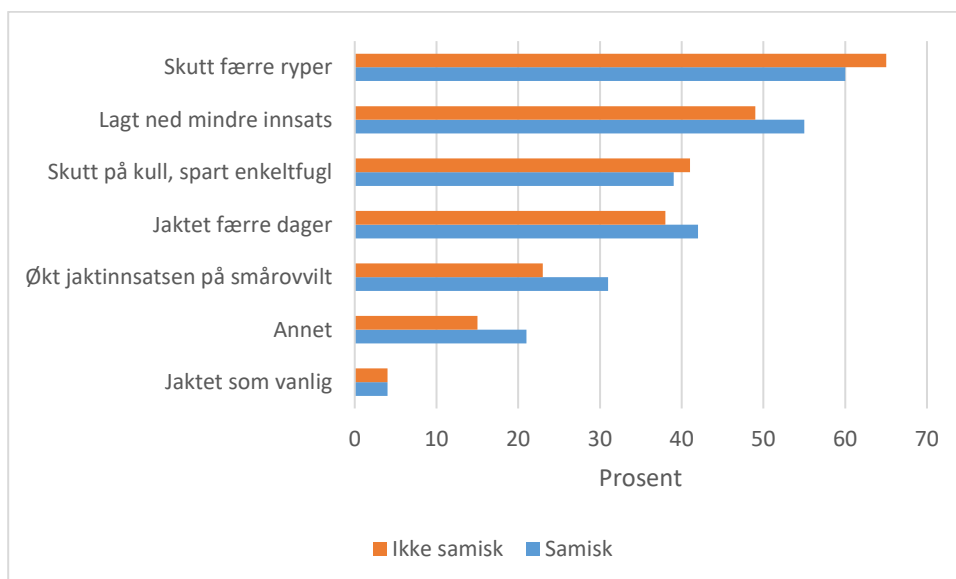
Adferd i et «bunnår»

Jegerne ble bedt om å vurdere noen påstander knyttet til et tenkt (hypotetisk) bunnår i rypebe-standen, mens det fortsatt var åpent for jakt. De ble bedt om å krysse av for de påstandene som passet dem. Det var flest som svarte at de ville skutt færre ryper (64%). Halvparten (50%) svarte de at de ville lagt ned mindre innsats i rypejakta. Det var omtrent like store andeler som svarte at de ville spart enkeltfugl og kun skutt på rypekull (40%) eller valgt å jakte færre dager (39%). Om lag 25% svarte at de ville økt jaktinnsatsen på smårovvilt, mens 16% oppga svaralternativet «annet». Det var kun 4% som svarte at de ville jaktet som vanlig.

Det er noen mindre forskjeller mellom samiske og ikke-samiske (Figur 24). Det er 60% av de samiske som svarer at de ville skutt færre ryper, mot 65% av de ikke-samiske. Det er 55% av de samiske som svarer at de ville lagt ned mindre innsats, mot 49% av de ikke-samiske. Det er 39 % av de samiske som svarer at de ville skutt på kull og spart enslige ryper, mot 41% av de ikke-samiske. Det er 42% av de samiske som svarer at de ville jaktet færre dager, mot 38% av de

ikke-samiske. Det er 31% av de samiske som svarer at de ville økt jaktinnsatsen på smårovvilt, mot 23% av de ikke-samiske. Det er 21% av de samiske som har svart «annet», mot 15% av de ikke-samiske. En liten andel av samiske og ikke-samiske (4%) svarer at de ville jaktet som vanlig.

60% av de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet har svart at de ville skutt færre ryper, mot 65% av de som bor utenfor området. Det er også færre av de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet som svarer at de ville spart enkeltfugl og kun skutt på rypekull, sammenlignet med de som bor utenfor området, men forskjellene er små (37% mot 41%) For de andre påstandene var forskjellene mindre enn ± 3 prosentpoeng, med unntak av «annet» hvor 20% av de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet har svart dette, mot 15% av de som bor utenfor området.

Figur 24. Hvordan man (hypotetisk) ville forholdt seg til et bunnår i rypebestanden, og det fortsatt var åpnet for jakt.

Ser man på forskjeller mellom by og bygd, finner jeg at det kun er spørsmålet om å skyte på kull og spare enkeltfugl som har forskjeller ut over ± 3 prosentpoeng. Her svarer 43% av de som bor i bykommune at de kun ville skutt på rypekull og spart enkeltfugl, mens 34% av de som bor i bygd svarer det samme.

Det er færre av de som jakter med hund eller av og til med hund som svarer at de ville lagt ned mindre innsats (henholdsvis 41% og 48%), sammenlignet med de som jakter uten hund (57%). Samtidig er det størst andel blant de som jakter med hund (75%) som svarer at ville skutt færre ryper, sammenlignet med de som jakter med hund av og til (61%) og ikke jakter med hund (59%). Andelen som ville jaktet færre dager var lik for alle tre kategorier (38-39%). Det var flest blant de som jakter med hund som ville spart enkeltfugl og kun skutt på rypekull, sammenlignet med de som jakter med hund av og til (38%) og de som ikke jakter med hund (35%). Andelen som ville økt innsatsen på smårovvilt var lik i alle kategorier (24-26%). Andelen som svarte at de ville jaktet som vanlig var lik i alle kategorier (4%). Andelen som svarte «annet» var høyest blant de som jakter med hund av og til (21%), mot 16% blant de som jakter med hund og 14% blant de som ikke jakter med hund.

71% av de som er under 40 år svarer at de ville ha skutt færre ryper, sammenlignet med 65% av de mellom 40-59 år og 55% av de som er 60 år eller eldre. Det var ingen forskjell i andeler som svarte at de ville lagt ned mindre innsats (49-51%). Det var størst andel blant de under 40 år som svarte at de ville jaktet færre dager (44%), mot 38% av de som er mellom 40-59 år og 35% av de som er 60 år eller eldre. Når det gjelder å spare enkeltfugl og kun skyte på rypekull,

er det størst andel blant de under 40 år (44%) som har svart det, mens 43% av de mellom 40-59 år og 30% av de som er 60 år eller eldre har svart dette. Det er også størst andel blant de under 40 år som har svart at de ville ha økt jaktinnsatsen på smårovvilt (39%), mens 25% av de mellom 40-59 år og 9% av de som er 60 år eller eldre har svart det samme. Det var 20% av de under 40 år som har svart «annet», mens 16% av de mellom 40-59 år og 13% av de som er 60 år eller eldre har svart «annet».

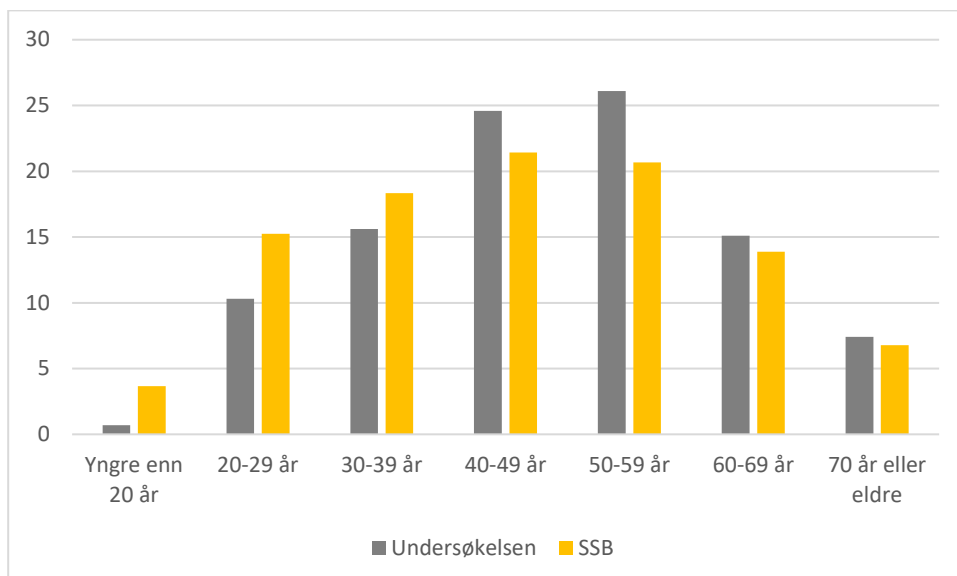
Det var med et åpent spørsmål hvor man kunne skrive inn en forklaring på svaralternativet «annet». Svarene som ble oppgitt for «annet» er oversendt oppdragsgiver for videre bearbeiding.

3.13 Bakgrunnsinformasjon om de som har svart på undersøkelsen

Det var 11,3% kvinner (n=182) og 88,7% menn (n=1425), mens 380 hadde ikke besvart spørsmålet om kjønn.

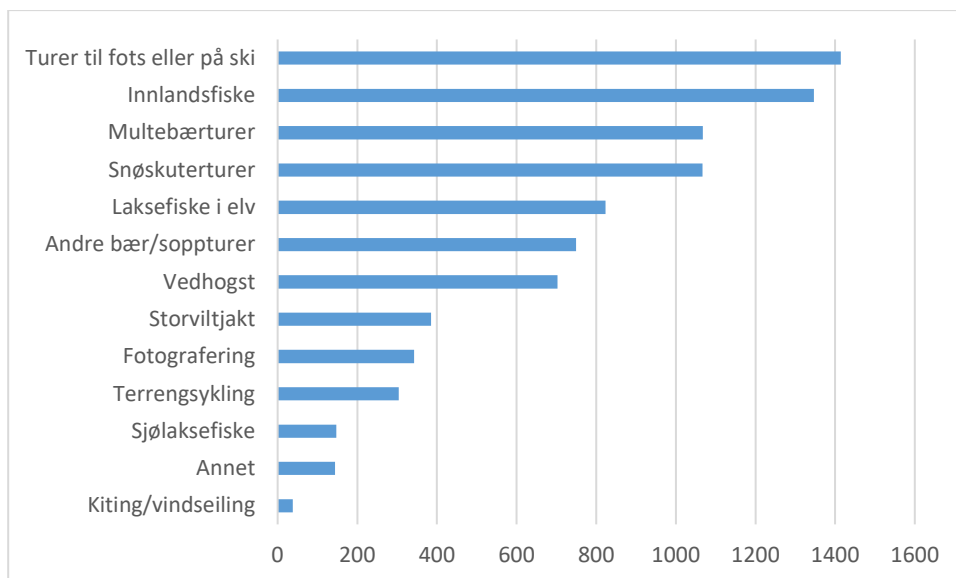
Det er 7,7% som oppgir å ha grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 38,5% oppgir videregående skole, 32,2% oppgir universitet/høgskole med inntil 4 års varighet og 21,5% oppgir universitet/høgskole over 4 års varighet.

Aldersfordelingen er vist i Figur 25. Alder danner utgangspunkt for en av segmenteringsvariablene, som nærmere beskrevet i kapittel 2.3. I figuren er også aldersfordelingen av aktive jegere i jegerregisteret vist. Det er en noe lavere andel jegere i aldersgruppene under 20 år, 20-29 år og 30-39 år i undersøkelsen, enn hva man finner i Jegerregisteret (for hele landet). Det er også en noe høyere andel jegere i aldersgruppen 40-49 år og 50-59 år i undersøkelsen enn i jegerregisteret (Figur 25).

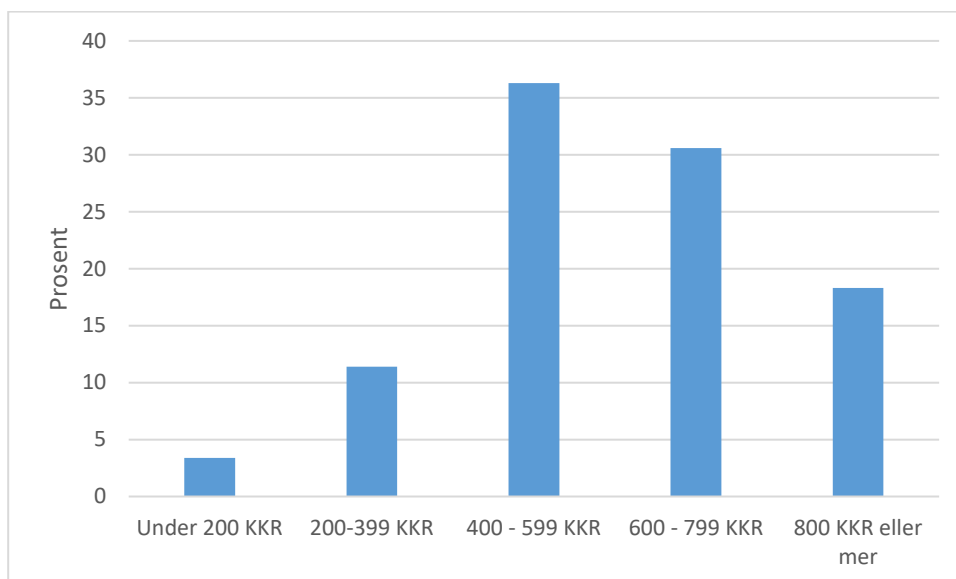
Figur 25. Aldersfordeling blant deltakere i undersøkelsen (blå søyler, i prosent av n=1607), og fordelingen av aktive jegere i jegerregisteret (oransje søyler).

Det er turer til fots eller på ski, innlandsfiske, multebærturer og snøskuterturer som oppgis som de mest populære friluftaktivitetene utenom småviltjakt (Figur 26). Om lag halvparten oppgir at de fisker laks i elv, går på bær/soppturer og hogger ved. Det er færre som går på storviltjakt, driver med fotografering, terrengsykling eller sjølaksefiske.

Figur 26. Andre friluftslivsaktiviteter som bedrives. Flervalgsspørsmål, N=1604.

Dominerende inntekt er i intervallet 400 000 – 599 999 kroner (36%), og 30% svarer at de har inntekt i intervallet 600 000 – 799 999 kroner (Figur 27). 18% har inntekt over 800 000 kroner, mens 11% har inntekt mellom 200 000 – 399 999 kroner.

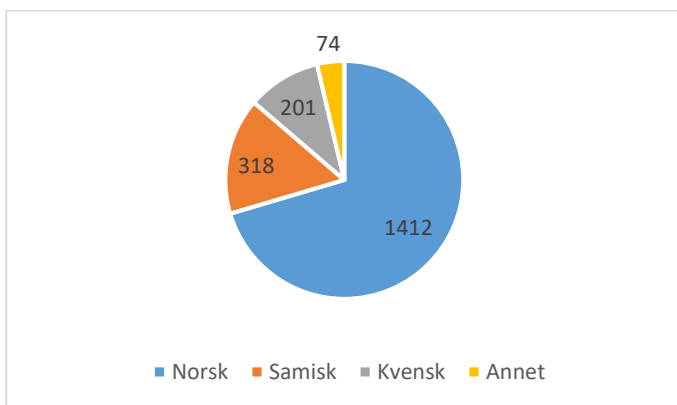
Figur 27. Inntektsklasser, prosentandeler av n=1607.

Bostedskommune danner grunnlaget for segmenteringsvariabelen om man bor i det som regnes som en bykommune eller ikke (Tabell 5). 58% av deltakerne i undersøkelsen bor i det som her er definert som bykommuner. Det er 10 personer som oppgir bostedskommune utenfor Finnmark. Dette kan være personer som eksempelvis studerer (f.eks. i Tromsø eller Trondheim), eller jobber utenfor Finnmark.

Tabell 5. Respondentenes bosted. Stedsnavn merket med rødt og stjerne er utenfor Finnmark.

	N	Prosent
Ikke besvart	392	19,7
Alta	490	24,7
Berlevåg	9	,5
Bjørnevatn	1	,1
Båtsfjord	26	1,3
Fauske*	1	,1
Gamvik	25	1,3
Hammerfest	242	12,0
Hasvik	32	1,6
Hesseng	1	,1
Hå*	1	,1
Karasjok	16	,8
Karlsøy*	1	,1
Kautokeino	29	1,5
Lebesby	25	1,3
Loppa	8	,4
Måsøy	24	1,2
Nesseby	20	1,0
Nordkapp	25	1,2
Porsanger	92	4,6
Senja*	1	,1
Sør-Varanger	297	14,8
Tana	74	3,7
Tromsø*	4	,3
Trondheim*	1	,1
Vadsø	129	6,5
Vardø	21	1,1
Total	1987	100,0

Spørsmålet om etnisitet ble stilt som et flervalgsspørsmål (Figur 28). Man kunne derfor krysse av for at man for eksempel både føler seg norsk og samisk. Etnisitet er benyttet som segmenteringsvariabel for å skille mellom de som føler seg som samiske eller ikke. I undersøkelsen er det 318 personer som definerer seg som samiske, hvor 219 av disse krysset av for både norsk og samisk. 201 personer har krysset av for kvensk, hvor 132 av disse krysset av for både norsk og kvensk. Se nærmere beskrivelse i kapittel 2.3.

Figur 28. Spørsmålet om etnisitet ble stilt som flervalgsspørsmål, n=2005.

4 Oppsummering og diskusjon

Representativiteten til undersøkelsen er vurdert til å være meget god. Datasettet gir dermed et godt bilde på småviltjegerne som er bosatt i Finnmark.

Små forskjeller mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere

Hovedhensikten med rapporten var å få mer kunnskap om småviltjegerne i Finnmark, og om det var klare og entydige mønstre som pekte seg ut, spesielt i forhold til samisk bruk. Det viktigste funnet er at det kun er mindre forskjeller mellom de samiske og ikke-samiske jegerne. Naturopplevelser, rekreasjon og avkobling er de viktigste motivatorene for småviltjakt både blant samiske og ikke-samiske jegere, mens matauk og felling av flest mulig fugl er de verdiene som er minst viktige. Mataukmotivet står noe sterkere hos de samiske, og det å kunne jakte i de samme områdene hvert år, helst uten å møte så mange andre jegere, mens det sosiale og opplevelsesaspektet står noe sterkere hos de ikke-samiske. Disse forskjellene gjenspeiler seg delvis også blant de som bor innenfor og utenfor det samiske språkforvaltningsområdet.

Det er en større andel blant de samiske og de som bor innenfor det samiske språkforvaltningsområdet som bedriver «hvitypejakt» sammenlignet med ikke-samiske eller de som bor utenfor språkforvaltningsområdet. Forskjellene kan være forankret i både tradisjoner og mataukmotivet.

Når det gjelder bruk av hund til småviltjakt er det ingen forskjell mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere. De samiske mener i større grad enn ikke-samiske småviltjegere at bruk av hund virker forstyrrende på reindrift eller sauenæring. Samtidig er det en større andel samiske enn ikke-samiske som mener at jaktstart bør være minst 10 dager senere enn i dag, men avsluttes i midten av mars, slik den gjør i dag. De samiske ønsket også en noe høyere sesongkvote enn de ikke-samiske småviltjegerne, men forskjellen var i praksis liten. Snarefangst står noe sterkere blant samiske småviltjegere og de som bor innenfor de samiske språkforvaltningsområdet. Det er også en høyere andel samiske som oppgir å jakte etter jul.

Jakttider og fangstreguleringer

Regulering av fangst kan skje på flere måter. Man kan: (1) justere lengden på sesongen i form av å utsette jaktstart eller avkorte jakttiden mot slutten av sesongen, (2) justere jakttrykket gjennom å regulere antall personer som får slippe til i et område, enten samtidig eller akkumulert som jaktmanddager i løpet av sesongen, eller (3) regulere uttaket i form av kvoter enten på dagsnivå, ukesnivå eller sesongnivå. FeFo benytter i dag et system hvor man har definert en øvre grense for jakttrykket i et område og tilreisende jegere slipper ikke til (får ikke kjøpt jaktkort) dersom grensen for antall jaktmanddager i området er nådd.

De som deltok i undersøkelsen mener at småviltjegerne generelt har blitt noe mer positive til fangstreguleringer nå enn man var tidligere. Endringen kan beskrives som at man nå er 14% mer positiv til fangstreguleringer enn tidligere og at de yngre jegerne er mer positive til reguleringer enn de eldre. Dette kan forklares med at eldre jegere har erfaring fra en tid hvor det både var mer småvilt og jakten var uregulert, mens yngre jegere har erfaringer fra en tid med mindre mengder av småvilt og at jakten nå i stor grad er regulert i en eller annen form.

Seks av ti småviltjegere mener at jaktstart bør være som i dag, den 10. september. Det er nesten 17% som mener den bør starte den 15. september og 14% svarer den 20. september. Det er kun 5% som mener jaktstart bør være den 1. oktober. Samlet sett var det 55% som mente at rypejakta bør slutte den 15. mars, slik den gjør i dag, mens hver fjerde person mener at rypejakta bør slutte til jul. Det var 11% som mente at jakta bør slutte den 28. februar, slik den gjør i resten av landet.

Den sesongkvoten som ble ansett for å være passe, var på 22 ryper. Det var ikke gjort skille på li- og fjellryper i spørsmålstillingen. Til sammenligning fant Andersen mfl. (2009) at rypejegerne nasjonalt sett ønsket seg en sesongkvote på 17 ryper.

Småviltjegerne er litt mer delt i sin holdning til tilreisende jegere. Litt under halvparten (42%) mener at tettheten av tilreisende jegere er passe, mens halvparten (49 %) mener det er litt for mange eller for mange tilreisende jegere i dag. Det er bare 5% som mener det er plass til flere tilreisende jegere. Tre av fire småviltjegere mener at tettheten av lokale jegere er passelig, mens det er svært få som mener det er litt for mange eller for mange lokale jegere. Det er 11% som mener det er plass til flere lokale jegere.

Under et (hypotetisk) bunnår i rypebestanden, mens det fortsatt var åpent for jakt, ville omtrent 2 av 3 jegere skutt færre ryper. Halvparten ville lagt ned mindre innsats i rypejakta. Det var omtrent like store andeler som svarte at de ville spart enkeltfugl og kun skutt på rypekull (40%) eller ville valgt å jakte færre dager. Om lag 25% svarte at de ville økt jaktinnsatsen på smårovvilt, mens 16% oppga svaralternativet «annet». Det var kun 4% som svarte at de ville jaktet som vanlig. Erfaringer viser allikevel at det er en ting hva man mener og en annen ting hva man faktisk gjør. Eksempelvis å jakte mer på smårovvilt. Jeg kjenner ikke til noen godt dokumentert eksempler på at småviltjegere bevisst har økt innsatsen i å jakte smårovvilt under småviltjakta, fordi det er et bunnår i rypebestanden. En studie i fra Lierne indikerer at de fleste jakter på småvilt som vanlig, uten å legge ned noen ekstra innsats mot smårovvilt (Moa mfl. 2019). Videre er det rimelig å anta at de som jakter med hund ønsker å ha muligheten til å bruke/trene hunden utover i sesongen. Dette er trolig forklaringen på at en lavere andel blant de som jakter med hund svarer at de ville lagt ned mindre innsats. Jegere med hund ønsker å beholde muligheten for å trene hunden ut over høsten. Den mest sannsynlige responsen når det er et bunnår, er at lite viltkontakt medfører at jegerne legger ned mindre jaktinnsats (jaktet færre dager) enn hva man ville gjort i et normalår.

Om snarefangst og salg av skutte eller snarefangede ryper

Snarefangst var en aktivitet som hadde relativt lav oppslutning i undersøkelsen. Det er kun 125 personer (8% av de som hadde svart på spørsmålet) som oppgir at de fanger rype med snare, hvorav 6 personer oppgir å kun fange rype med snare. De resterende 119 personene oppga at de fanget rype med snare, men også jaktet rype med våpen. 80% av de som hadde svart på spørsmålet om snarefangst har drevet med snarefangst inntil 6 år, mens en liten andel (10%) har drevet snarefangst lenger enn 10 år. Hovedmotivasjonen som oppgis for å drive snarefangst er primært å opprettholde en gammel tradisjon. Snarefangsten virker heller ikke å være noe man gjør for å tjene penger. Det er kun 3 personer som oppgir å ha solgt snarefanget rype de fem siste årene. 14 personer sier de har hatt inntekt fra skutte ryper de fem siste årene. Inntektene som er oppgitt kan karakteriseres som beskjedne.

Dersom andelen som oppgir å drive snarefangst i denne undersøkelsen gir et korrekt bilde på andelen som fanger rype med snare i Finnmark, utgjør snarefangsten som sådan ingen betydelig beskatningskomponent for rypebestanden i Finnmark. Snarefangsten som bedrives i dag kan tolkes mer som en aktivitet for å holde en gammel tradisjon i hevd, enn å utgjøre et viktig bidrag til matauk i husholdningene eller å gi inntekt gjennom salg av ryper. Diskusjonen om å forby snarefangst eller ikke, ser derfor ikke ut til å ha utgangspunkt i dagens omfang av snarefangsten.

Lokale jegere gir liten effekt på reiselivet

Å være turist i eget fylke, i kraft av å reise på småviltjakt ut fra hjemstedet, ser ut til å gi svært liten effekt på det lokale reiselivet. Det som kjennetegner småviltjegerne bosatt i Finnmark, er at de jakter mest i nærområdene til eget hjem, typisk med 40-50 km reiseavstand, og de overnatter i liten grad på lokale overnattingsbedrifter. De lokaløkonomiske ringvirkningene fra småviltjakten til bosatte i Finnmark synes derfor å være svært liten.

Nesten halvparten oppgir at ingen av jaktturene etter småvilt var med overnatting. For de 865 personene som hadde oppgitt å være på en flerdagers jakttur, varte den i gjennomsnitt 3,5 dager og utgjorde til sammen 3046 overnattingsdøgn. Den vanligste formen for overnatting var i en hytte man eier selv eller i lavvo/telt.

Blant de drøyt 10% som oppga antall døgn de leide husrom under jakta, var det mest vanlig å leie mellom 2-5 dager. De som deltok i spørreundersøkelsen oppgir å ha leid til sammen 755 utleiedøgn jaktseasonen 2019/2020. Det gjennomsnittlige årlige forbruket relatert til småviltjakt var på 4670 kroner. I tillegg kommer kostnaden for jaktkort (varierer mellom 355 kroner for kommunekort til 1025 kroner for hele fylket) og jegeravgift (349 kroner unntatt elg, hjort og villrein eller 442 kroner for alt vilt). Oppsummert bruker småviltjegere bosatt i Finnmark om lag 15 millioner kroner i året på småviltjakt.

Til sammenligning beregnet Andersen og Dervo (2019) at småviltjegeren i Norge brukte ca 1500,- per dag på overnatting, jaktkort, reisekostnader, mat og diverse forbruksvarer, og at de jaktet 5 dager, noe som gir et årlig forbruk på 7685 kroner per jeger.

Med om lag 3 000 småviltjegere bosatte i Finnmark, og med omkring 2 000 tilreisende jegere på jakt i Finnmark hvert år, kan det se ut til at tilreisende jegere har større betydning for lokalt reiseliv, enn Finnmarks egne jegere.

Over halvparten (54 %) av jegerne i undersøkelsen reiste mellom 5-50 km for å jakte småvilt. 17% reiste kortere enn 5 km eller mellom 51-100 km. Det var bare 7 % som reiste mellom 101-200 km og 5 % reiser lenger enn 200 km. Gjennomsnittlig reiselengde var 48 km og noe større (53 km) for de som bor i en bykommune, sammenlignet med de som bor i bygd (38 km).

Jaktinnsatsen avtar

Småviltjegerne jaktet sesongen 2019/20 i gjennomsnitt 6 dager etter lirype og 3-4 dager etter fjellrype, mens nærmere 30% oppgir å jakte på andre arter enn rype og hare i Finnmark. Det er elg og rødrev som størst andel jakter ved siden av ryper og hare. I «Rypeforvaltningsprosjektet» (Andersen m.fl. 2009) jaktet jegerne litt over 7 dager i gjennomsnitt (medianverdi var 6 dager) etter lirype og i gjennomsnitt nesten 5 dager (medianverdi var 3 dager) etter fjellrype. Ved å analysere data fra jegere med postnummer 9100 eller høyere (tilsvarer postnummer i Finnmark) som deltok i «Rypeforvaltningsprosjektet» finner man at gjennomsnittlig innsats etter lirype var 10 dager (n=100) og 7 dager (n=62) etter fjellrype. Det kan dermed synes som at jaktinnsatsen hos småviltjegere bosatt i Finnmark i sesongen 2019/20 har gått noe ned, men ikke mye, sammenlignet med data fra jaktseasonen 2007/08 for hele Norge, men forskjellen er noe større når man ser på jegere fra Finnmark. Tettheten av rype i Finnmark var tilnærmet lik i disse årene. Høsten 2007 ble tettheten estimert til 12 ryper/km² og tetthetsestimatet for 2019 var 13 ryper/km².

Aktivering av jaktkort og rapportering av fangst

Finnmark preges av høy andel aktive småviltjegere. Hele åtte av ti hadde jaktet småvilt sesongen 2019/2020 og det var ingen forskjell mellom samiske og ikke-samiske jegere i andel som gikk på småviltjakt.

Andel småviltjegere som oppgir å huske å aktivere jaktkortet og rapportere inn fangst er på om lag 80%. FeFos egen fangstrapportering viser at 73% av solgte sesongkort til finnmarkinger ble aktivert for jaktåret 2019/2020 og slik sett stemmer oppgitt svar fra undersøkelsen ganske godt med andelen aktiverte jaktkort. Det var en statistisk sikker lavere aktiverings- og rapporteringsgrad blant de som bodde innenfor det samiske språkforvaltningsområdet enn de som bodde utenfor. Siden FeFo bruker et system som legger opp til at jegeren selv må aktivere hvilket jaktfelt man skal jakte i før man drar ut på jakt og deretter rapportere fangst, bør det være et mål at så mange som mulig husker å aktivere jaktkort og rapporterer fangst. Her er det fortsatt et lite stykke arbeid som gjenstår før målsettingen kan sies å være nådd. For aktiverte dagskort har rapporteringen økt fra 84% i 2011/2012-sesongen, til 94% i 2018/2019-sesongen.

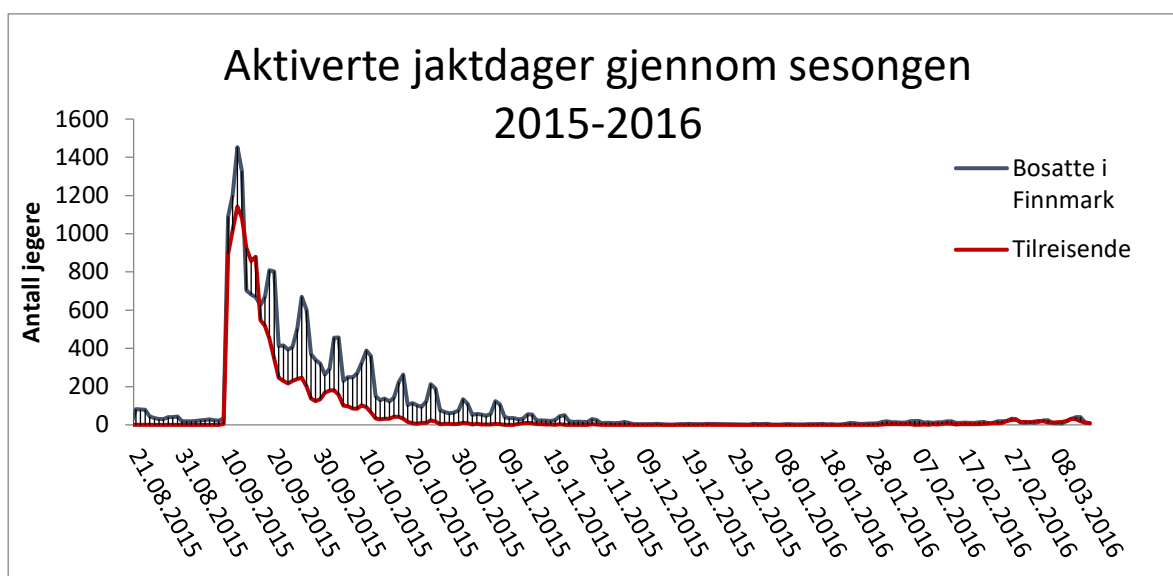
Stedstro jegere som jakter mest i starten av sesongen

Jegerne virker også å være nokså stedstro mot jaktområdene de bruker. Dette er logisk, siden mange jakter med utgangspunkt i eget bosted. Åtte av ti jegere oppgir at de stort sett jakter i samme område hvert år. Dersom det blir forbudt å jakte med hund i jaktområdet de vanligvis

bruker, svarer halvparten at de ville ha fortsette å jakte i samme område, uten hund. Den andre halvparten ville ha sett seg om etter andre jaktområder på Finnmarkseiendommen hvor bruk av hund var tillatt. Nesten en tredjedel svarer at de ville ha sett etter andre jaktområder utenfor Finnmarkseiendommen hvor bruk av hund var tillatt og nesten hver femte svarer at de ville ha sluttet å jakte rype. Samtidig oppgir hver fjerde person at man jakter i flere områder hvert år og hver femte person oppgir å jakte i områder der man tror det er mest småvilt. Svarene kan ses på som en illustrasjon på hvor viktig samspillet med hunden er for de som jakter med hund.

Det var omtrent like andeler småviltjegere som jaktet med og uten hund. Andelen som jakter med hund i Finnmark er noe lavere enn funn i landsrepresentative undersøkelser av rypejegere. Data fra «Rypeforvaltningsprosjektet» (Andersen mfl. 2009) viste at 53% av rypejegerne jaktet med hund, 32% jaktet uten hund og 14% jaktet rype både med og uten hund. Jegerne som jaktet med hund jaktet i gjennomsnitt flere dager enn jegerne uten hund, eller de som av og til jakter med hund. Siden dagens jaktforvaltning i stor grad er kvoteregulert, er det ikke relevant om rypene blir skutt av en jeger med eller uten hund. Diskusjonen om å tillate jakt med hund eller forby jakt med hund kan mest sannsynlig relateres til problemstillinger rundt forstyrrelse av tamrein eller bufe.

Mesteparten av jaktinnsatsen (70%) legges ned fra jaktstart til og med første halvdel av oktober. Dette er i samsvar med andre funn i fra andre undersøkelser. Andelen som går på vinterjakt i siste halvdel av februar og frem til jaktslutt er om lag 20-25% og det er en høyere andel samiske enn ikke-samiske som oppgir å jakte etter jul. Svarene i undersøkelsen reflekterer ikke fullt ut det bildet som aktivering av jaktkort tidligere har vist, der andelen som jakter tidlig er enda større og aktiviteten etter jul lavere (Figur 29). Dette kan skyldes at jegerne er litt vel optimistiske i sine svar i spørreundersøkelsen, eller at en del av jegerne som jakter utover i sesongen lar være å aktivere jaktkortet.

Figur 29. Aktiverte jakt dager gjennom sesongen 2015-2016. Figuren er hentet fra FeFo's egen evaluering av jaktfeltmodellen på Finnmarkseiendommen.

Demografi

Kvinneandelen i undersøkelsen var 11 %. I Jegerregisteret er det registrert 15% kvinner totalt, mens 9% av de som løste jegeravgiftskort i 2019-2020 sesongen var kvinner (SSB 2020), og kvinneandelen i undersøkelsen er således noe høyere enn for landet ellers. Andelen kvinnelige jegerne som prosent av befolkningen over 16 år er 0,8% for hele landet og 2,9% for Finnmark.

Aldersfordelingen i undersøkelsen følger stort sett fordelingen i jegerregisteret. Oppdragsgiver ønsket samtidig å se hvordan rekrutteringen til jakt er i Finnmark. Det er verdt å merke seg at andelen jegere under 20 år er betydelig lavere i Finnmark enn i landet ellers. Denne utviklingen bør følges med på i de nærmeste årene, i tilfelle dette er et tegn på sviktende rekruttering av jegere bosatt i Finnmark. Rekrutteringsarbeid er noe FeFo kan fokusere på i samarbeid med lokale jeger- og fiskerforeninger som arrangerer jegerprøvekurs.

Dominerende inntekt var i intervallet 400 000 – 799 999 kroner, og ser ut til å ligge noe over median inntekt for bosatte i Finnmark, som ligger på 430 000 kroner per husholdning. For ale-neboende varierer median inntekt fra 225 000 – 284 000 kroner og median inntekt for mor/far med barn over 18 år ligger på 480 000 kroner (SSB 2020b).

Over halvparten (58%) av deltakerne i undersøkelsen bodde i det som her er definert som bykommuner. Selv om denne inndelingen er brukt, er det fullt mulig å bo «på bygda» i en bykommune. Det ble ikke gjort noe skille på hvor i kommune man bodde. Dette betyr at en del av svarene fra jegere i bykommuner like gjerne kunne vært klassifisert som svar fra en som bodde i en «bygdekommune» med tanke på reiseavstander eller motiver for å jakte småvilt.

I undersøkelsen var det 16% som oppga at de følte seg som samiske, mens 10 % oppga at de følte seg kvenske. Det var også muligheter for å krysse av for flere valg, for eksempel norsk og samisk, noe flere respondenter gjorde. Selv om man hadde krysset av for flere valg, ble man definert som samisk dersom dette alternativet var krysset av. Som tidligere påpekt er denne inndelingen basert på den etnisiteten den enkelte oppga å føle seg hjemme i.

Oppsummert viser undersøkelsen at det egentlig ikke er så store forskjeller i måten småviltjakta utøves på mellom samiske og ikke-samiske småviltjegere. Dette bekreftes ytterligere når man benytter segmenteringsvariabelen for de som bor innenfor og utenfor det samiske språkforvaltningsområdet. Det er kun mindre forskjeller som går på mataukmotivet, når i sesongen det jaktes (f.eks hvitrypejakt) og på hvilke arter som jaktes mest. Når det gjelder utøvelse av småviltjakt med og uten hund er det heller ingen store forskjeller mellom samiske og ikke-samiske jegere. Omfanget av snarefangst viser seg å være svært lite og det viktigste motivet for snarefangst i dag er å ta vare på en gammel tradisjon.

5 Referanser

Andersen, O., Kaltenborn, B. P., Pedersen, H. C., Storaas, T., Faye-Schjøll, E. & Solvang, H. 2009. Spørreundersøkelse blant rypejegere etter jaktseasonen 2006/07. Datagrunnlag og noen sentrale funn - NINA Rapport 379. Norsk institutt for naturforskning

Andersen, O & Dervo, B.K. 2019. Jegernes og fiskernes forbruk av varer og tjenester i Norge i 2018. NINA Rapport 1605. Norsk institutt for naturforskning.

Moa, P. F., Andersen, O., Grande, J., Åberg, T. og Nilsen, E. B. 2019. Spørreundersøkelse blant rypejegere i Lierne 2018. Nord universitet, FoU-rapport nr. 36.

Statistisk sentralbyrå 2020a. <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/jeja>. Lastet ned 22. september 2020.

Statistisk sentralbyrå 2020b. <https://www.ssb.no/97014/median-inntekt-etter-skatt-etter-fylke-og-husholdningstype.kroner>. Lastet ned 14 oktober

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-4661-3

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger